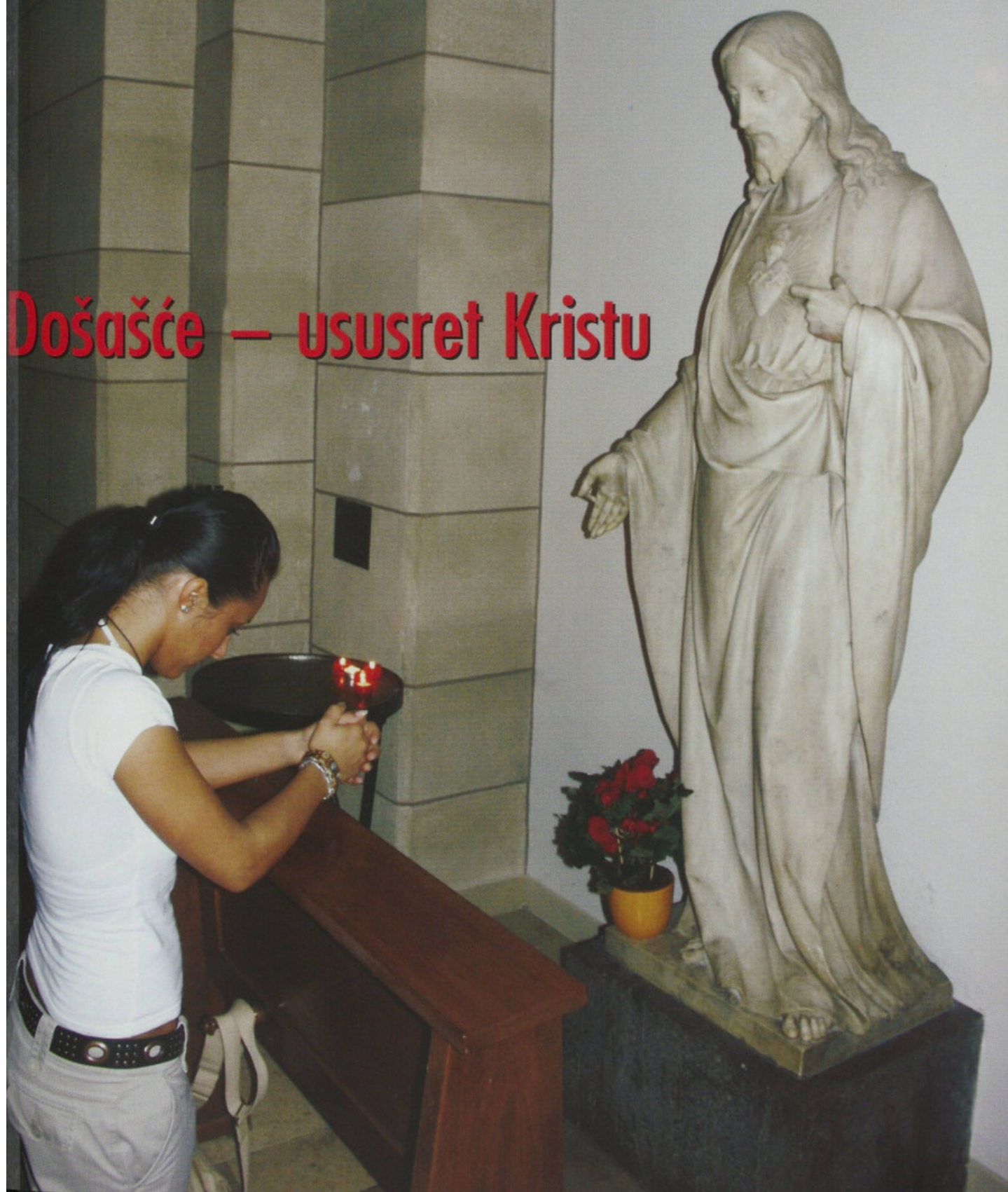
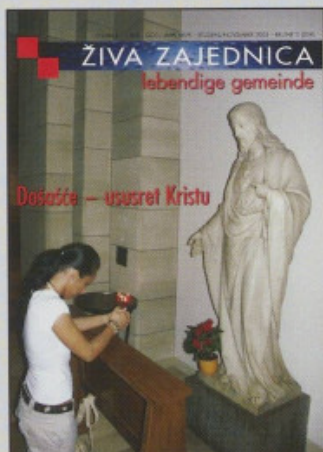

ŽIVA ZAJEDNICA

lebendige gemeinde

Došašće – ususret Kristu

Naslovnica:

Prizor iz crkve sv. Augustina
u Gelsenkirchenu;

snimio: A. Polegubić

ŽIVA ZAJEDNICA lebendige gemeinde

List hrvatskih katoličkih
zajednica u Njemačkoj
Zeitschrift der kroatischen
katholischen Gemeinden in
Deutschland
www.zivazajednica.de

60435 Frankfurt am Main
An den Drei Steinen 42 d
Tel.: (069) 9540480
Fax: (069) 95404824
E-Mail: zivazajednica@t-online.de
kroatenseelsorge@t-online.de

Izdavač/Herausgeber:
Hrvatski dušobrižnički ured
Kroatenseelsorge in Deutschland

Odgovara/Verantwortlich:
P. Josip Bebić

Glavni urednik/Chefredakteur:
Dr. Adolf Polegubić

Uredništvo/Redaktion:
P. Josip Bebić, Željka Čolić,
Stjepan Herceg, dr. Adolf Polegubić,
Antonia Tomljanović-Brkić,
P. Jozo Župić

Grafička priprema/Layout:
Romana Kašaj, Marija Lovrić

Tisak/Druck:
Spengler's Druckwerkstatt GmbH
64572 Büttelborn

Godišnja pretplata s poštarinom/
Jahresbezugspreis incl. Porto: € 16,-
za ostale europske zemlje: € 22,-
za prekomorske zemlje: € 35,-
Bankverbindung:
Konto Nr. 129072 (BLZ 500 502 01),
bei der Frankfurter Sparkasse

8. SMOTRA CRKVENIH ZBOROVA

Ludwigsburg, 6.11., ODRŽANA SMOTRA MJEŠOVITIH ZBOROVA

Zbor HKM Ulm

Zbor HKM Wiesbaden

Zbor HKM Main-Taunus/Hochtaunus

Zbor HKM München

Zbor HKM Mainz

● PASTORALNI SKUP 2005.

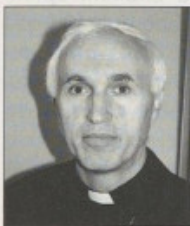

Budućnost
hrvatskih
katoličkih
misija u Europi

str.

8

● INTERVJU: msgr. Martin Vidović

Misije u službi
navještanja
Evandjelja

str.

6

● REPORTAŽA: HKM Frankfurt

Četrdeseta
obljetnica
službenog
osnutka misije

str.

10

8. SMOTRA MJEŠOVITIH ZBOROVA
..... 16

ZNACI VREMENA: fr. Frano Prcela
„Bdijte – budni budite!“
..... 12

25. OBLJETNICA HKD „VLADIMIR
FRAN MAŽURANIĆ“ U BERLINU
..... 20

DJEČJI KUTAK
..... 22-23

SOCIJALNI SAVJETNIK: S. Herceg
Obvezatno zdravstveno osiguranje
umirovljenika
..... 25

BEITRÄGE IN DEUTSCHER SPRACHE:
P. Josip Bebić: Radikale Sparmaßnahmen und Neustrukturierungen der Pastoralarbeit
Eine Biographische Skizze:
Der „Löwe von Münster“
..... 13-14

|| Vrijeme došašća je vrijeme pripreme duha i tijela za Kristov dolazak
i to svakodnevnim kršćanskim životom u svom staležu i poslanju. ||

Došašćem ususret Kristu

Dok se kršćani diljem svijeta tijekom došašća pripremaju za blagdan Kristova rođenja, svijet iz dana u dan zapljuje nasilje, prirodne nepogode i razne bolesti. Čovjek, ako bi i htio, ne može ostati indiferentan; situacija mnogih, pogađa i njega samoga. Stoga je vrijeme došašća prije svega vrijeme sabranosti i molitve, pripreme duha i tijela za Kristov dolazak. A kršćaninov život je svakodnevni konkretni život u svom životnom staležu i poslanju. U tom životu se neprestano traži poniranje i pronalaženje putova koji vode do Krista, koji je najvidljiviji upravo u onima s kojima se svakodnevno živi. Stoga će kršćani biti posebno u vrijeme došašća osjetljivi i na materijalne i duhovne potrebe drugih. Od njih se traži i socijalna osjetljivost za najugroženije, bez obzira na kojim se stranama svijeta nalazili. Na taj način potiču socijalno umrežavanje, te grade dom ljudske solidarnosti, dom

u kojem će se i sami osjećati sigurni. Nije potrebno posebno isticanje Domovinskog rata i što je to konkretno značilo za onoliki broj prognanih i izbjeglih koji su i sami osjetili tu solidarnost. Nedavno je završila „Godina euharistije“ koju je otvorio papa Ivan Pavao II., a zatvorio ju je papa Benedikt XVI.: „Razmatranje euharistije mora potaknuti sve članove Crkve, u prvome redu svećenike koji su službenici euharistije, na vjerno zalaganje. I za laike euharistijska duhovnost mora biti unutarnji pokretač svekolikog djelovanja i nije dopustiv nikakav raskorak između vjere i života u njihovom poslanju da na kršćanski način oblikuju svijet“, kazao je papa Benedikt XVI. Poziv je to upućen i svima u hrvatskim katoličkim misijama diljem Njemačke i svijeta na odgovornije i zauzetije življenje svoje vjere u duhu hrvatske posebnosti; nadasve spremnosti na drukčije izazove i (ne)prilike. Urednik

Iz delegatovog Duhovnog poticaja

Mjere štednje i preustroj pastoralala

Drage čitateljice i čitatelji!

Katolička Crkva u Njemačkoj bori se s mnogim problemima. Jedan od njih je i financijska kriza koja je uzrokovana općom ekonomskom nestašicom i smanjenjem broja katolika. U nekoliko zadnjih godina crkveni porez je drastično smanjen što otežava normalan rad u svim biskupskim ustanovama. To je razlog zašto se provode radikalne mjere štednje i preustroj struktura te pastoralnog djelovanja. Cilj je postavljen. Stvaranje novih i boljih mogućnosti za pastoralno djelovanje u ovoj zemlji. Pitanje se samo od sebe nameće: Kako ostvariti štednju a da se ne osjete posljedice na pastoralnom polju?

Financijska kriza prisiljava odgovorne u biskupskim ordinarijatima na donošenje nepopularnih odluka i prema zajednicama stranih materinskih jezika. Biskupi se odlučuju za svoj vlastiti koncept štednje ili svoju vlastitu strategiju. Posljedice te štednje su velike i bolne za sve katoličke zajednice u Njemačkoj. Budući da mjere štednje po-

gađaju i hrvatske katoličke misije, postavlja se pitanje: Kakva je budućnost hrvatskih katoličkih misija u okviru tih zacrtanih mjera štednje?

Preustroj je potreban i nužan. Ne smije se nitko u hrvatskim katoličkim misijama isključiti iz ovih važnih reforma u Crkvi. Posvetimo u našim zajednicama više vremena, nego dosad, molitvi za duhovna zvanja i govorimo mladima o njihovoj važnosti. Usto pozivam svećenike i pastoralne suradnike da odgajaju prave i izgrađene kršćane – laike – koji će preuzeti posredničku ulogu u novim prilikama, gdje ne bude svećenika. Apeliram na hrvatske biskupe i redovničke starješine da nam u ovim previranjima pomognu slanjem novih snaga i aktivnim zauzimanjem kod pojedinih ordinarija. Sveti Toma Akvinski je kazao: „Najveći grijeh je protiv nadel!“ A naš najveći grijeh bit će ako ne shvatimo situaciju u kojoj se nalazimo i ako je ne prihvatimo kao Bogom danu priliku za novo Božje djelovanje na ovim prostorima. Vaš fra Josip Bebić

U VATIKANU ZAVRŠILA XI. OPĆA BISKUPSKA SINODA I EUHARISTIJSKA GODINA

Euharistija – najveći dar koji pretpostavlja slobodu

„Razmatranje euharistije mora potaknuti sve članove Crkve, u prvome redu svećenike koji su službenici euharistije, na vjerno zalaganje“, poručio je papa Benedikt XVI.

Jamačno najvažniji crkveni događaj ove godine – Biskupska sinoda na kojoj se okupilo čak 256 biskupa iz cijeloga svijeta – završila je svečanom misom 23. listopada u Vatikanu. Njome je ujedno svome kraju došla i Euharistijska godina, godina u kojoj je cijela Crkva bila pozvana na osobit način razmišljati o euharistiji kao „izvoru i vrhuncu života i poslanja Crkve“, to jest o misi kao slavlju s kojega svaki vjernik u svijet mora poći kao – navjestitelj. „Razmatranje euharistije mora potaknuti sve članove Crkve, u prvome redu svećenike koji su službenici euharistije, na vjerno zalaganje, koje se slavi i kojemu se klanja, temelji se celibat koji su svećenici primili kao dragocjeni dar i znak nepodijeljene ljubavi prema Bogu i bližnjemu. I za laike euharistijska duhovnost mora biti unutarnji pokretač svekolikog djelovanja i nije dopustiv nikakav raskorak između vjere i života u njihovu poslanju da na kršćanski način oblikuju svijet. Dok se završava Euharistijska godina, kako ne zahvaliti Bogu za tolike darove koje je dao Crkvi u ovome vremenu? I kako ne ponoviti poziv ljubljenoga pape Ivana Pavla II. da se 'ponovno krene s Kristom'", poručio je svima papa Benedikt XVI. na svečanoj misi završetka Sinode, na kojoj je i sam sudjelovao, i na kojoj su mnogi primijetili kako je šutke pratio izlaganja sinodskih otaca i pozorno slušao što o euharistiji izlažu njegovi suradnici iz cijeloga svijeta. Sada će, kako je rekao prije molitve Angelusa, na temelju prijedloga što su ih izradili biskupi – a na kojima se moraju nadahnjivati i svi vjernici – napisati poslijesinodsku pobudnicu koja će voditi računa „o različitim prilikama u svijetu, pomoći u iscrtaivanju 'katoličke' zajednice koja želi živjeti u jedinstvu, u mnogostrukosti kultura“ svoje središnje otajstvo vjere: „spasonosno utjelovljenje, čija je euharistija živa prisutnost“. U tom je kontekstu vrlo važno ono što je Benedikt XVI. istaknuo svakome pojedinom vjerniku. Papa je, naime, rekao da nitko tko je primio

dar taj dar ne može sačuvati za sebe: „Tko prihvaća Krista u stvarnosti njegova tijela i krvi, ne može taj dar zadržati za sebe, nego se osjeća nagnanim da ga podijeli u odvažnom svjedočenju za evanđelje, u služenju braći u poteškoćama, u opraštanju uvreda. Za neke je, na kraju, euharistija kvasac osobitog poziva da napuste sve te podu naviještati Krista onima koji ga još ne poznaju.“

U Turskoj ugrožene vjerske slobode

A da bi se – upravo prema riječima Benedikta XVI. – moglo širiti evanđelje i da bi se moglo svjedočiti „Krista euharistijskoga“ vjernicima je nužna – sloboda. Uz već „tradicionalno“ nedemokratske države svijeta (poput onih u kojima je na vlasti diktatorski komunizam ili isto takav islam) na ugroženost – i to vrlo ozbiljnu! – vjerskih sloboda upozoreno je i u Turskoj. Tamošnje prilike pokazuju kako i „demokracija“ ima – više lica. U turskome glavnom gradu Istanbulu 20. i 21. listopada – niti nepuna tri tjedna nakon početka pregovora Turske (i Hrvatske) s Europskom unijom, europski demokršćani – EVP/PPE – iznijeli su oštre kritike na račun vjerske (ne)slobode u Turskoj. U glavnome gradu države na Bosporu održan je dvodnevni, deveti po redu sastanak sa tamošnjim pravoslavnim vjernicima, a taj forum – na kojemu je sudjelovao i hrvatski predsjednik vlade dr. Ivo Sanader – nije iskoristio samo carigradski patrijarh Bartolomej I. da bi upozorio na dramatične okolnosti u kojima žive kršćani u toj zemlji. Sam patrijarh, ali i predsjedatelj frakcije EVP-a u Europskom parlamentu Hans-Gert Pöttering i nizozemski euro-parlamentarac – izvijestitelj EU-a o Turskoj – Camiel Eurling naveli su cijeli niz primjera kojima su dokazali da u Turskoj ne postoji vjerska sloboda. Zatvaranja crkava, izbjegavanje i odbijanje povrata imovine, nedovoljno poštivanje osobnih prava – samo su neki od najčešće navodenih problema. K

tome, istaknuli su, čak je i pravoslavna Patrijaršija „pod znakom upitnika“, tj. upitna je njezina daljnja egzistencija, jer ne može školovati buduće svećenike. I u završnoj izjavi sudionici su ponovili zahtjev Turskoj da poštuje vjerska prava manjine.

U sklopu sastanka, kako je prenio austrijski Kathpress 21. listopada, puno je riječi bilo i o „prilikama na Balkanu“, zapravo u Bosni i Hercegovini. Prema pisanju agencije, hrvatski predsjednik vlade dr. Sanader i bosansko-hercegovački supredsjedatelj Sulejman Tihić istaknuli su da „njihove vlade rade na izjednačavanju zakona s europskima“. Dr. Sanader je rekao kako su poštivanje osnovnih i ljudskih prava u središtu djelovanja hrvatske vlade. I Tihić je izjavio da njegova zemlja, unatoč brojnim poteškoćama, „dijeli viziju moderne Europe“ i priznaje jednaka prava svim građanima.

Društva koja krše ljudska prava stoje nasuprot Božjoj volji, izjavio je generalni tajnik Njemačke biskupske konferencije o. Hans Langendörfer, ali i drugi teolozi ističući primjer nekadašnje Njemačke Demokratske Republike i njezine komunističke diktature, koja je propala zbog nepostojanja istine u njoj. Isusovac o. Langendörfer upozorio je da je sloboda u zapadnoj Europi i sjevernoj Americi ugrožena „trivijalnošću“. Stav da se može imati slobodu bez odgovornosti dovodi do samovolje koja se očituje u ravnoдушnosti i instrumentalizaciji života drugoga. Pobačaj, aktivna eutanazija i neki razvoji u biotehničkim istraživanjima jasno pokazuju ono o čemu je govorio o. Langendörfer. Svi sudionici – od demokršćanskih političara u Europskom parlamentu do predstavnika Pravoslavne Crkve od Turske su zatražili da zajamči jednaka vjerska prava, kao što ih imaju svi građani zemalja Europske unije. I to su jasno iznijeli u svome završnom priopćenju u petak, 21. listopada. Među ostalim, u dokumentu se poziva na vraćanje imovine otete Crkvi i na ponovno otvaranje pravoslavne teološke visoke škole u Chalkiju, zatvorene 1971. M. K.

Spomen mise za nevino stradale u Macelju i Mariboru

Čovjek je stvoren na sliku Božju, bez obzira na to u koje vrijeme i na kojem dijelu zemlje boravio, kojem narodu i rasi pripadao, istaknuo je kardinal Bozanić.

U Mariboru je služena misa u spomen svim hrvatskim žrtvama čiji se posmrtni ostaci nalaze na području grada Maribora, poznati kao mariborski mučenici. Misu je predvodio vojni biskup mons. Juraj Jezerinac. Upozorio je da je povijest pokazala kako su bezbožni svjetonazori bili posve suprotni pravom humanizmu. Rekao je da su pod maskom brige za čovjeka vodili najkrvavije ratove u ljudskoj povijesti, u kojoj su milijuni ljudi, a sve u ime čovjeka, stradali. Biskup Jezerinac je upozorio da su poginuli samo zato jer su bili katolici i Hrvati. Kazao je da su nakon Drugoga svjetskog rata komunisti ubili više Hrvata nego što ih je u ratu poginulo te je naša Crkva imala velike gubitke u Drugome svjetskom ratu i nakon rata od 1945. do 1952. godine. Ubijeno je i u logorima umrlo 458 svećenika, 22 redovnička brata laika,

proslavile su Službenice milosrđa, poznatije među pukom anđele. O 25. obljetnici dolaska sestre Služavke Malog Isusa u Neum služena je misa u crkvi Gospe od zdravlja.

Hrvatski narod u 180 etničkih župa i misija

Kongres Komisije za migracije Vijeća europskih biskupskih konferencija (CCEE) održan je krajem listopada u Stubičkim Toplicama. Tema kongresa bila je „Tijek migracija s Istoka na Zapad“, a raspravljalo se i o problemima Roma u Europi. Na otvorenju Kongresa sudionike je pozdravio predsjednik Komisije za migracije CCEE-a biskup Louis Pelatre. Pozdravljajući nazočne generalni vikar zagrebačke nadbiskupije prelat Vladimir Stanković istaknuo je da je hrvatski narod jedan od tipičnih iseljeničkih na-

Spomen misu u Mariboru služio je vojni biskup mons. Juraj Jezerinac

Na grobu Katarine Kosače

Vrhbosanski nadbiskup kardinal Vinko Puljić, zajedno s banjalučkim biskupom Franjom Komaricom, slavio je misu za Domovinu u bazilici Kraljice neba (Ara Coeli) u Rimu. Poslije misnog slavlja biskupi i svećenici pohodili su grob bosanske kraljice Katarine Kosače čiji se zemni ostaci čuvaju u spomenutoj crkvi. Predsjednik Hrvatske biskupske konferencije zagrebački nadbiskup kardinal Josip Bozanić predvodio je misu zadušnicu za sve žrtve Križnoga puta u Macelju u prigodi ukopa posmrtnih ostataka Maceljskih žrtava iz svibnja i lipnja 1945. godine. U prigodnoj je propovijedi kardinal Bozanić podsjetio da je pokapanje mrtvih za kršćane djelo milosrđa, kojim se svjedoči da je svaki čovjek dijete Božje i zaslužuje poštovanje, brigu i ljubav od začeca do naravne smrti. Čovjek je stvoren na sliku Božju, bez obzira na to u koje vrijeme i na kojem dijelu zemlje boravio, kojem narodu i rasi pripadao, istaknuo je zagrebački nadbiskup, podsjetivši da je u maceljskim šumama nakon Drugoga svjetskog rata u vrijeme Titova režima izvršen pokolj nad hrvatskim vojnicima i civilima, među kojima je bilo svećenika i bogoslova, a za taj zločin do danas nitko nije odgovarao.

Međunarodni simpozij pod nazivom „Kršćanstvo i zdravlje“ održan je u Splitu 20. i 21. listopada u dvorani Fakulteta. Na simpoziju je održano osam predavanja i četiri priopćenja.

A.O.

Ubijeno je i u logorima umrlo 458 svećenika, 22 redovnička brata laika, najviše trapista iz Banje Luke, 73 sjemeništara i bogoslova te 30 redovnica (26 ih je ubijeno, 4 umrle u logorima). Njima bi se moglo nadodati još 15 svećenika, koji su umrli od tifusa, dok je 37 svećenika umrlo kod kuće. Posebno je pitanje masovnih likvidacija civila u Drugome svjetskom ratu i poraću sa strane totalitarnih režima, posebno komunizma. Mnogi su ubijeni bez suda i mogućnosti obrane u komunističkoj lažnoj „demokraciji“.

najviše trapista iz Banje Luke, 73 sjemeništara i bogoslova te 30 redovnica (26 ih je ubijeno, 4 umrle u logorima). Njima bi se moglo nadodati još 15 svećenika, koji su umrli od tifusa, dok je 37 svećenika umrlo kod kuće. Posebno je pitanje masovnih likvidacija civila u Drugome svjetskom ratu i poraću sa strane totalitarnih režima, posebno komunizma. Mnogi su ubijeni bez suda i mogućnosti obrane u komunističkoj lažnoj „demokraciji“. Kazao je i kako bi bilo dobro kad bi se rasprava o tim zločinima pokrenula i u Hrvatskom saboru, da se konačno iznese cijela istina o Drugome svjetskom ratu, i nakon rata, kako bi Hrvatska konačno krenula prema budućnosti, neopterećena vlastitom prošlošću. Sto pedesetu obljetnicu dolaska u Split

roda u svijetu te kako u 180 etničkih župa i misija djeluje više od 200 aktivnih hrvatskih svećenika, redovnica, vjernika laika kao pastoralnih suradnika i crkvenih socijalnih radnika. Stoga je hrvatskom narodu u republikama Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini posebno poznata problematika migracija. Na kraju susreta u Stubičkim Toplicama sudionici su objavili „Preporuke“ u kojima se ističe kako su svi svjesni činjenice da u Europi živi 15 milijuna Roma kojima žele pomoći u očuvanju njihova kulturnog identiteta i pružiti pastoral kakav im pripada. Zato pozivaju sve mjesne Crkve, na čijim područjima žive Romi, da pojačaju svoje zalaganje u prilog Romima utemeljeno na crkvenom poslanju prema najslabijima.

RAZGOVOR S NASLOVNIM NINSKIM NADBISKUPOM I APOSTOLSKIM NUNCIJEM U BJELORUSIJI
MONS. MARTINOM VIDOVIĆEM

Misije u službi navještanja Evandjelja

Nadbiskup mons. Martin Vidović nedavno je sudjelovao u radu godišnjega pastoralnog skupa hrvatskih pastoralnih djelatnika u Freisingu tijekom kojega je bilo riječi o budućnost hrvatskih katoličkih misija u Europi. Mons. Vidović je u razgovoru za „Živu zajednicu“ posebno govorio o važnosti hrvatske inozemne pastve.

Žz: Nadbiskupe Vidoviću, za početak, recite nekoliko riječi o sebi?

Mons. Vidović: Rođen sam 15. srpnja 1953. u Vidonjima kraj Metkovića. Za svećenika me je 28. svibnja 1989. na grobu svetoga Petra u Rimu zareadio papa Ivan Pavao II. Osim filozofije i teologije studirao sam također liturgiku i kanonsko pravo. Sudjelovao sam u pripremi svih pastirskih pohoda pape Ivana Pavla II., odnosno Velikoga, Republici Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini. Bio sam urednik na Vatikanskoj radiju od siječnja 1983. do studenoga 1994., a na istoj radijskoj postaji, na njezinu Hrvatskome odjelu, od studenoga 1978. do listopada 1982. vodio sam tjednu rubriku „Razgovori u katoličkoj knjižari“ ili „Pabirci iz katoličkoga tiska“. Dužnostnikom Papina Državnoga tajništva postao sam 17. rujna 1994. Za tajnika Apostolske Nuncijature u Bosni i Hercegovini postavljen sam 5. prosinca 1993. i tu sam službu vršio sve do 30. lipnja 1999. Naslovnim nadbiskupom slavnoga hrvatskog Nina imenovan sam 15. rujna

2004., a za biskupa zaređen 21. studenoga 2004. Kao što je znano, kao biskupu mi je povjerena služba papinskoga diplomatskoga predstavnika, to jest apostolskoga nuncija ili veleposlanika u Bjelorusiji. Uz papu Ivana Pavla II. bio sam od travnja 1987. do odlaska na sadašnju službu.

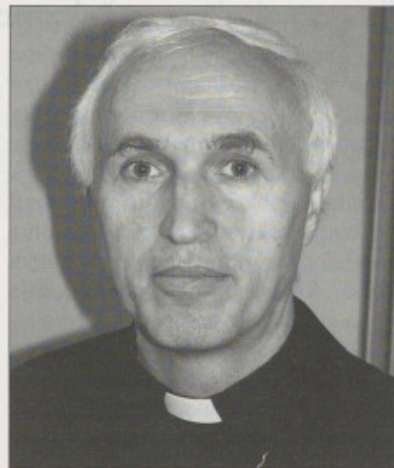
Misije iznikle iz čežnje za navještanjem Evandjelja

Žz: Rekoste za sebe da ste hrvatski biskup koji radi izvan Domovine, odnosno biskup iz hrvatskoga iseljeništa. Poznato je da više biskupa hrvatskoga podrijetla danas živi i radi izvan Domovine.

Mons. Vidović: Trenutno nas je živih 7, i to 5 dijecezanskih i pomoćnih biskupa, koji su mahom rođeni u inozemstvu (Emilio Ognénovich, umirovljeni nadbiskup Mercedes a Lujana u Argentini, 82 godine; Estanislao Esteban Karlič, umirovljeni nadbiskup Parana, u Argentini, 79 godina; Alejandro Goić Karmelić, biskup Rancague, u Čileu, 65 godina; Blase J. Čupich, biskup Rapid Citya, u Sjedinjenim Američkim Državama, 56 godina; Tomislav Koljatic Maroevic, biskup Linaresa u Čileu, 55 godina; te 2 naslovna nadbiskupa u službi Svete Stolice, obojica rodom iz Hrvatske (Nikola Eterović, sisački naslovni nadbiskup, 54 godine, s kojim je Sisak, taj sastavni dio povijesti kršćanstva na tlu naše Domovine, izronuo iz povijesti i počeo živjeti kao naslovno biskupsko sjedište; i ja, ninski naslovni nadbiskup, prvi naslovnik Hrvat otkako je Ninska biskupija ukinuta 1830. te 1970. ubrojena u naslovna biskupska sjedišta).

Žz: U inozemstvu ste, eto, više od četvrt stoljeća. Kako ste doživjeli pastoralni skup u Freisingu?

Mons. Vidović: Ovaj skup u svima raspiruje nadu svojim radnim geslom, svojim pozivom i poticajem na razmišljanje o budućnosti hrvatskih katoličkih misija. Dobar je ovo znak. Naime, samo trijezni i razboriti upravljaču pogled u prošlost i sadašnjost te misle na budućnost i o njoj razgovaraju. Nemoguće je uočiti sva pitanja i riješiti ih, ali i sam ozbiljan po-

Snimio: A. Polegubac

kušaj suočitbe sa stvarnošću i mogućim pitanjima ulijeva nadu u bolje sutra. Samo noj stavlja glavu u pijesak misleći da ga nitko ne vidi. Razborit i trijezan čovjek tako ne radi. Niti poput nojeva, a niti kao guske u maglu, nego kao pastiri naroda Božjega, kao istinski dušobrižnici i suradnici u dušobrižničkom djelu u prilog i na dobro Katoličke Crkve u Hrvata na ovim prostorima, koji su izvan Domovine, koji su hrvatska tuđina, ali i dobro Crkve, koja je ovdje domaća. Došli smo ovamo razgovarati i promišljati o budućnosti hrvatskih katoličkih misija u Europi. Drugim riječima, okupili smo se zbog Evandjelja. Naime, razmišljati o budućnosti hrvatskih katoličkih misija znači razmišljati o navještanju Evandjelja danas i sutra u hrvatskome iseljeništu. Posebno je značajno da su hrvatske katoličke misije iznikle iz čežnje za navještanjem Evandjelja. Njih je iznjedrila ljubav onih koji nisu htjeli dopustiti da hrvatski čovjek u tuđini bude bez navještanja Evandjelja na jeziku roda hrvatskoga, da bude bez utjehe sakramenata, koji će ga pratiti kroz ovozemni život dok ne prispije u vječnu domovinu, onu na nebesima (usp. Fil 3, 20), da bude bez nade, koja nam je upravo tamo pohranjena (usp. Kol 1, 5). Iznjedrila ih je ljubav onih koji, kao i mi, postadoše poslužitelji Evandjelja darom milosti Božje (usp. Ef 3, 7). Zato, svim hrvatskim dušobrižnicima i njihovim suradnicima, koji djeluju na raznim stranama svijeta, želim poručiti: „Budite jednodušni i zajednički se borite za evandeosku

Misije su u vjeri nikle i iz nje izrasle, ljubav ih je hranila i jačala, a na svojim ih je krilima nosila nada. To je njihovo ishodište i njihova prošlost. To je i razlog njihove nazočnosti u minulim desetljećima i u sadašnjemu trenutku te istodobno zalag njihove budućnosti.

vjeru" (Fil 1, 27) povjerenoga vam puka. I „neka u vama bude isto mišljenje kao i u Kristu Isusu" (Fil 2, 5). Apostol naroda nas je poučio da „nitko ne može postaviti drugoga temelja, osim onoga koji je već postavljen, a taj je Isus Krist" (1 Kor 3, 11).

„Hrvatski čovjek se uz svećenike osjećao siguran"

Žz: *Kako gledate na stanje hrvatskih katoličkih misija u svijetu?*

Mons. Vidović: Upravo iznijete činjenice moraju biti polazište svakoga govora i razmišljanja o crkvenim ustanovama i njihovoj budućnosti, uključujući i naš slučaj, to jest slučaj hrvatskih katoličkih misija u Europi i drugim stranama svijeta gdje žive hrvatski iseljenici. U tim se činjenicama nalazi i odgovor na upit imaju li i koja je budućnost hrvatskih katoličkih misija. Valja posebno imati na umu da su hrvatske katoličke misije u vjeri nikle i iz nje izrasle, ljubav ih je hranila i jačala, a na svojim ih je krilima nosila nada. To je njihovo ishodište i njihova prošlost. To je i razlog njihove nazočnosti u minulim desetljećima i u sadašnjemu trenutku te istodobno zalag njihove budućnosti. Znamo da nije bilo lako ni jučer ni danas. A neće lako biti ni u budućnosti. Sudionicima skupa sam već rekao, a to ponavljam i ovdje: Hrvatske su katoličke misije svojim radom bile i ostaju duhovni oslonac i potpora hrvatskome iseljeniku u tuđini. One su bile i zajednice katoličke vjere, kutak Domovine i znak veze s njom. Kao takve, pozitivno su iskustvo očuvanja vjernosti Evangelju, očuvanja vlastitoga identiteta kroz povezanost s Domovinom i očuvanje domovinskih vrijednosti. U tome je tajna njihova uspjeha i, istodobno, zalag njihove budućnosti. Zahvaljujući hrvatskim katoličkim misijama, naš je puk u tuđini očuvao svoju vjeru i svoju narodnu pripadnost. Posebno je to bilo značajno i vrijedno u doba kada je Domovina bila podvrgnuta ropstvu tuđinaca, navlastito u vrijeme vladavine jednoga od triju najvećih zala dvadesetoga stoljeća, to jest komunizma (usp. IVAN PAVAO II., Propovijed na Mariji Bistrici 3. listopada 1998., br. 4). Uz stalni i sustavni navještaj Evangelja i slavljenje svetih sakramenata, prije svega Euharistije, socijalni je i kulturni rad bio posebnost hrvatskih katoličkih misija u inozemstvu. Bio je to onaj posebni dodatak ljubavi. Valja vidjeti uzrok toga i razlog zbog čega je to bilo tako. A uzrok i razlog su vrlo jednostavni i ljudski.

Hrvatski čovjek u tuđini obraćao se svećeniku i njega je tražio, jer u njega ima puno povjerenje i zna da će mu pomoći. Kada je svećenik bio uza nj, hrvatski se čovjek osjećao siguran. Svećenik mu je ulijevao pouzdanje i nadu. Najčešće je bio jedina osoba na čiju je pomoć mogao računati usvakometrenutku. Sami dobro znadete čime su se sve hrvatski dušobrižnik i njegov suradnik odnosno suradnica morali baviti, što su sve morali raditi kako bi pomogli hrvatskome čovjeku, koji tada nije mogao računati na pomoć tuđinskih državnih vlasti što su vladale krajevima, koji su domovina hrvatskoga iseljeničtva. Danas, hvala Bogu, to nije tako. Taj će rad biti potreban i u budućnosti, ali u novome obliku.

Iseljeničtvo – subjekt, a ne objekt domovinske politike

I još nešto vrlo bitno. Ne smije izostati ni jača veza s Domovinom, koja u tome silno može i mora pomoći, kao što smo je i mi pomagali dugo vremena, navlastito pak u vrijeme nedavnoga Domovinskoga rata. Ne smije se ponavljati stav kakav je vladao u jugoslavensko doba, navlastito u vrijeme komunizma.

Žz: *Kako gledate na hrvatsko iseljeničtvo iz pozicije domovinske politike?*

Mons. Vidović: Hrvatski iseljenik ne smije biti objekt, nego subjekt domovinske politike. To vrijedi i za Republiku Hrvatsku i za Bosnu i Hercegovinu. Naime, obje su te države Domovina hrvatskoga iseljeničtva, te su zato i naše. I mora postajati stvarna mogućnost povratka iseljenika. A povratak znači ne samo vratiti se, nego i moći raditi u vlastitoj Domovini i živjeti dostojno čovjeka. Od političara valja zahtijevati da to omoguće, a ne priječe zakonima, što ih sami donose. Pravo na dom i domovinu jest jedno od temeljnih i neotuđivih ljudskih prava. Ni jedan zakon ne može dokinuti to pravo niti ga suspendirati. Ne može to činiti ni itko od čelnika međunarodne zajednice ili pak domaći političari. Domovinska politika prema iseljeničtvu je zapravo očitovanje političke volje državnih vlasti za dobrom, odnosno još boljom suradnjom sa zemljama u kojima se nalaze hrvatski iseljenici. Iseljenici su, naime,

onaj već utrti put te suradnje. Oni su čvrsta i pouzdana poveznica zemlje iz koje iseljenik dolazi i zemlje koja ga je primila. Iz osobnoga iskustva znam da su hrvatski iseljenici jedinstveni veleposlanici svoje Domovine u svijetu i zbog toga moraju biti subjekti domovinske politike. Ponavljam, valja jednom zauvijek odbaciti žalosni jugoslavenski obrazac te politike, koja je hrvatskoga iseljenika smatrala neprijateljem i s njime tako postupala. Inače, čvrsto sam uvjeren da će se ostvariti želja i molitva sluga Božjega Ivana Pavla

Velikoga, a što je također želja i molitva Bogu sviju nas, da ti dragi krajevi postanu prebivalište mira, mira u pravdi. Izraz te želje i molitve je i ona uljanica, koja je više od tri godine – točnije od 23. siječnja 1994. – gorjela pred Bogorodičinom slikom nedaleko od groba apostolskoga prvaka svetoga Petra u Vatikanu, a onda ju je Petrov nasljednik sam osobno donio u Sarajevo 11. travnja 1997. i kao znak vjere i nade predao vrhbosanskome nadbiskupu metropolitu kardinalu Vinu Puljiću i čuva se u vrhbosanskoj ili sarajevskoj prvostolnici.

Žz: *S kakvim dojmovima odlazite sa skupa u Freisingu?*

Mons. Vidović: U Bjelorusiju se, tu divnu zemlju s još divnijim ljudima, vraćam noseći najljepše uspomene s ovoga skupa. Posebno mi je drago što sam ja, hrvatski biskup „na privremeno radu u inozemstvu" i biskup iz hrvatskoga iseljeničtva, sudjelujući na skupu, mogao podijeliti radosti i nade, žalosti i tjeskobe dušobrižničke skrbi za naš hrvatski narod u iseljeničtvu, u tuđini, daleko od Domovine, te razgovarati o budućnosti hrvatskih katoličkih misija u Europi. Sam skup je, inače, znak velike zrelosti te svjedočanstvo visokoga stupnja odgovornosti i pred Crkvom i pred narodom, odnosno odgovornosti za Crkvu i za narod hrvatski. Vremena su nova. Minulo iskustvo može pomoći, ali ga ne valja slijepo preslikati. Nova vremena znače istodobno i nove putove, nove načine djelovanja, nove oblike pristupa i rješidbe pitanja s kojima se hrvatska katolička i narodna zajednica susreće u ovome dijelu svijeta izvan svoje Domovine. (Nastavak na str. 23)

GODIŠNJI PASTORALNI SKUP ZA HRVATSKE PASTORALNE DJELATNIKE IZ ZAPADNE EUROPE

Budućnost hrvatskih katoličkih misija u Europi

Na skupu je sudjelovalo više od 150 hrvatskih pastoralnih djelatnika iz Zapadne Europe, a bilo je govora o budućnosti hrvatskih katoličkih misija u Europi.

Budućnost hrvatskih katoličkih misija u Europi, bila je tema godišnjega pastoralnog skupa hrvatskih svećenika, đakona, pastoralnih suradnika i suradnika iz Zapadne Europe koji je održan od 11. do 13. listopada u Centru za usavršavanja „Kardinal-Döpfner-Haus“ u Freisingu u Njemačkoj, u organizaciji Hrvatskoga dušobrižničkog ureda iz Frankfurta na Majni.

Prije početka skupa u utorak 11. listopada svečano misno slavlje predvodio je naslovni ninski nadbiskup i apostolski nuncij u Bjelorusiji mons. Martin Vidović u konceleciji s domaćinom, delegatom za hrvatsku pastvu u Njemačkoj fra Josipom Bebićem i delegatom za hrvatsku pastvu u skandinavskim zemljama mons. Stjepanom Biletićem.

Hrabro naprijed!

„Okupila nas je ovdje zajednička želja da što bolje odgovorimo na poziv koji nam je Isus uputio i koji nam je danas opet ponovio. Ovdje nas je dovela ljubav prema evanđelju i našem hrvatskom narodu. Zajedno želimo razgovarati i na glas razmišljati o budućnosti hrvatskih katoličkih misija u Europi. Ovaj je skup zapravo znak vaše zrelosti te svjedočanstvo i očitovanje visokoga stupnja vaše odgovornosti i pred Crkvom i pred narodom, odnosno vaše odgovornosti za Crkvu i za narod hrvatski. Hrabro naprijed! Vremena su nova. Minulo iskustvo može pomoći, ali ga ne valja slijepo preslikati. Nova vremena znače istodobno i nove putove, nove načine djelovanja, nove oblike pristupa i rješidbe pitanja s kojima se hrvatska katolička i narodna zajednica susreće u ovome dijelu svijeta izvan svoje Domovine“, kazao je mons. Vidović. „Sredine u kojima djelujete i uopće politički, društveni, kulturni i gospodarski okvir u kojemu živite jest Europa, Europska unija. Europa se zapravo međusobno zbližila, ali je puna raznovrsnih proturječnosti i nedorečenosti, koje su inače velika opasnost za sve: i za Europu i za suvremeni svijet. Te proturječnosti i nedorečenosti utječu i na vjerske prilike i izgleda za budućnost. Dovoljno se sjetiti borbe oko Ustava i svjesne izostave spomena na Boga i Božje, to jest na ono što Europu

čini Europom, a to je kršćanska baština i židovski doprinosi“, istaknuo je nadbiskup.

Skup, na kojem se okupilo više od 150 sudionika, započeo je prigodnom molitvom, a potom su uslijedili pozdravi. Sve je još jednom pozdravio nadbiskup Vidović kojega, kako je kazao, posebno začuđuje kako na otvaranju skupa nema nikoga iz diplomatsko-konzularnih predstavništava republika Hrvatske i Bosne i Hercegovine, a radi se o tako važnoj temi ne samo za vjerski, već i društveni i nacionalni život Hrvata u Europi.

Misije stvaratelji hrvatskog imidža

Skup je uz pozdravnu riječ otvorio delegat Bebić, koji je u priopćenju o stanju hrvatskih katoličkih misija u Njemačkoj kazao kako misije imaju važnu ulogu u naviještanju Radosne vijesti, stvaranju hrvatskog jedinstva i očuvanja hrvatskog identiteta, kulture, jezika i običaja u moralnom, materijalnom i socijalnom pogledu. Misije su u velikoj mjeri bile i ostale stvaratelji hrvatskog imidža u zemljama u kojima djeluju. Zatvaranjem i gašenjem misija vjerni-

Sudionici okruglog stola: (slijeva prema desno) delegat o. Bebić, mr. Grgić, ravnatelj vlč. Miehle, ravnatelj vlč. Kutleša, te delegati mons. Biletić i o. Antunović

Ravnatelj dušobrižništva za Hrvate u inozemstvu vlč. Ante Kutleša prenio je pozdrave predsjednika BK BiH kardinala Vinka Puljića i predsjednika HBK kardinala Josipa Bozanića te predsjednika Vijeća za inozemnu pastvu HBK i BK BiH biskupa dr. Želimira Puljića. Istaknuo je kako je zbog konkretne situacije u kojoj se nalaze naše misije u Europi ta tema sve aktualnija. Dolazi novo vrijeme upravo zbog problema koji se javljaju i bilo bi vrlo nehalno da naše zajednice postanu duhovna dijaspora. Tada će to imati velike posljedice osobito za naše poslanje koje vršimo, upozorio je. Ravnatelj „Renovabisa“ – akcije solidarnosti njemačkih katolika s ljudima u Srednjoj i Istočnoj Europi o. Dietger Demuth posebno se osvrnuo na aktivnosti koje ta organizacija čini pomažući ustanove i pojedince u Hrvatskoj i BiH.

ci će biti uvelike zakinuti. Donekle će biti prepušteni sami sebi. U nastavku je govorio o konkretnoj situaciji stanja hrvatskih katoličkih misija u pojedinim njemačkim biskupijama, u kojima se striktno provode mjere štednje, kako u materijalnom smislu tako i u smislu osoblja što pogađa i hrvatske katoličke misije u ovoj zemlji.

Delegat za hrvatsku pastvu u skandinavskim zemljama mons. Biletić kazao je kako će budućnost naših misija u Švedskoj, a po svoj prilici i drugim zemljama ovisiti o novim pastoralnim snagama, koje su žurno potrebne, jer je broj svećenika nedovoljan, a i dob svećenika u mnogim misijama je takav da nisu u mogućnosti nositi se s potrebama i zahtjevima kao prije dvadesetak godina. „Domovinskim ratom broj useljenika s područja Hrvatske i BiH je vrlo porastao. Stanje u našim misijama

i pastoralna zbrinutost naših ljudi bit će onakva kakvom je učinimo. Švedska je spremna primiti i svećenike i redovnice", istaknuo je mons. Biletić.

Sljedilo je priopćenje delegata za hrvatsku pastvu iz Francuske o. Mate Antunovića, koji se osvrnuo na aktualnu situaciju hrvatskih katoličkih misija u Parizu, Lyonu i Nici. „Slaveći obljetnice naših misija, prisjećamo se svega što su one značile za naše iseljenike na vjerskom, nacionalnom i kulturnom području kroz sve protekle godine. Neminovno se nameće pitanje, koja je njihova budućnost. Često se čuje da su Hrvati u Francuskoj dosta dobro integrirani u francusko društvo. Znamo da integracija i asimilacija nije isto. Možemo ustvrditi da su se mnogi Hrvati u Francuskoj asimilirali, neki integrirali, a dobar dio njih, pogotovo prve generacije, živi u jednom svijetu 'ni na nebu ni na zemlji'; ni tamo ni ovamo. Mnogi su planirali provesti barem svoje dane starosti u domovini, ali su primorani iz raznih razloga ostati trajno u Francuskoj. Djeca i mladi, rođeni u Francuskoj, sve slabije znaju hrvatski jezik pa im je teško slijediti bilo kakav program na hrvatskom jeziku. Dakako da se često nameće pitanje, kako okupiti i raditi s onom generacijom koja je rođena u Francuskoj, koja misiju ne doživljava kao što su je doživljavali njihovi roditelji i kojoj je hrvatski jezik na neki način 'strani jezik', zaključio je o. Antunović.

Delegat za hrvatsku pastvu u Sloveniji o. Marko Prpa je kazao kako prema popisu pučanstva iz 2002. u Sloveniji živi 35.642 Hrvata. „Stvaran broj Hrvata u Sloveniji od toga je broja višestruko veći. Opravdano je pitanje zbog čega naši ljudi u Sloveniji kriju svoju nacionalnu, kulturnu i vjersku pripadnost. Umjesto iscrpnog odgovora, iznosim tek neke natuknice: egzistencijalni strah, strah za radna mjesta, siromaštvo, povijesni kompleks, ispražnjen identitet na višestoljetnoj vjetrometini koječijih interesa, nametnut i prihvaćen osjećaj manje vrijednosti, nepriznat status nacionalne manjine. Hrvati u Sloveniji ne postoje kao politički subjekt na ni jednoj od mogućih razina“, kazao je o. Prpa istaknuvši kako danas u Sloveniji djeluju HKM u Ljubljani, Mariboru, Novom Mestu, a radi se i na uspostavi HKM u Kopru.

O stanju hrvatskih katoličkih misija u Švicarskoj govorio je delegat za hrvatsku pastvu u toj zemlji dr. o. Šimun Šito Ćorić. Kazao je kako se današnje procjene broja Hrvata u Švicarskoj kreću uglavnom između 80 i 100 tisuća, uključujući i one koji su primili

švicarsko državljanstvo, te kako je u toj zemlji 13 hrvatskih katoličkih misija. „Hrvati u Švicarskoj najvjerojatnije neće nikada biti brojniji, nego u ovom tekućem desetljeću, jer značajnijih doseljavanja više nema, a druga generacija počinje se gubiti. Brojčano gledano, naše misije u Švicarskoj su najbrojnije od svih stranaca po broju aktivnih vjernika. Stoga kroz sljedeće desetljeće možda i u dva nije za očekivati zatvaranje bilo koje misije“, istaknuo je delegat Ćorić.

U popodnevnom je satima organizirano studijsko putovanje u München, a u večernjim satima predavanje u povodu 10. obljetnice „Oluje“ pod nazivom „Agresija na Republiku Hrvatsku i BiH i završne operacije hrvatskih oružanih snaga“ održao je admiral Davor Domazet-Lošo koji je ujedno predstavio i svoju novu knjigu „Gospodari kaosa“.

„Hrvati uživaju simpatije u Njemačkoj“

Drugoga dana, u srijedu 12. listopada, predavanje o budućnosti Hrvatske u Europi održao je Bernd Posselt, član Europskog parlamenta, u trećem mandatu, nositelj liste CSU za Bavarsku. Kazao je kako Hrvati uživaju simpatije u Njemačkoj te kako to predstavlja veliku priliku i za Hrvatsku, poglavito na početku pristupnih pregovora Republike Hrvatske s Europskom unijom. Podsjetio je na demokratski put koji je Hrvatska zajedno sa Slovenijom prošla od vremena osamostaljenja do danas. Govoreći o Europi, kazao je kako ona bez kršćanstva ne može opstati te kako su njezini korijeni upravo kršćanski. Izrazio je želju da Europa ne bude kršćanski muzej, već da bude živa u vjerskom pogledu. Od nas se kršćana očekuje da Europu izgradimo na kršćanskim temeljima, a od presudne je važnosti i zauzimanje za kršćanske etičke vrijednosti u Europi. Istaknuo je i važnost hrvatskih katoličkih misija u Euro-

pi te kako nije upitno treba li europsko povezivanje, već kvaliteta toga povezivanja i života. Ravnatelj za dušobrižništvo katolika drugih materinskih jezika Njemačke biskupske konferencije iz Bonna vlč. Wolfgang Miehle govorio je o zajednicama drugih materinskih jezika između jučer i danas. Nakon što je govorio o dušobrižništvu stranaca iz biblijsko-teološke perspektive, te podsjetio kako je to bilo u daljoj i bližoj povijesti, posebno se osvrnuo na četiri modela jačeg kooperativnog djelovanja između zajednica drugih materinskih jezika i mjesnih župa. Zadržao se na važnosti zajedničkih služba Božjih, motiviranja pripadnika stranih vjernika da pohađaju mjesne župe, aktivnostima u zajedničkim projektima rada s mladima, djecom, starijima i obiteljima, poglavito u miješanim brakovima stranaca i Nijemaca. Kazao je kako su i kateheze mjesta susretanja i učenja međunacionalnog iskustva vjere. Pritom je posebno težište stavljeno na pastoralno osoblje koje bi trebalo djelovati u tome smislu. U radu skupa sudjelovao je i referent za dušobrižništvo katolika drugih materinskih jezika u biskupiji Mainz Bernd Krämer.

Suradnja hrvatskih državnih institucija i misija

U popodnevnom je satima predavanje o Hrvatskoj i hrvatskim katoličkim misijama održao ministar savjetnik Slavko Novokmet iz Veleposlanstva Republike Hrvatske iz Berlina. Tijekom predavanja naznačio je određena područja suradnje i intenziviranja te suradnje između hrvatskih katoličkih misija i hrvatskim državnim institucija te predložio istraživanje koje bi se provelo u hrvatskih katoličkim misijama s ciljem intenziviranja zajedničke suradnje. „Hrvatska je svjesna značaja hrvatskih katoličkih misija i važnosti njihova djelovanja u hrvatskim zajednicama u svijetu. (Nastavak na str. 15)

Okupljeni pastoralni djelatnici iz Zapadne Europe

HKM FRANKFURT

Četrdeseta obljetnica službenog osnutka misije

Misija je proslavila 40. obljetnicu otkako je domovinska Biskupska konferencija na čelu s kardinalom Franjom Šeperom u tu misiju iz domovine uputila prvog misionara.

Kardinal Bozanić u svečanom trenutku s o. Vučemilom i o. Dukićem

Hrvatska katolička misija (HKM) u Frankfurtu (Nidenau 27, 60325 Frankfurt, tel. 069 7231 25; fax. 069 7233 63) svečano je u subotu 29. i nedjelju 30. listopada proslavila 40. obljetnicu otkako je domovinska Biskupska konferencija na čelu s kardinalom Franjom Šeperom u tu misiju iz domovine uputila prvog misionara. Misija danas broji više od 15.000 vjernika.

Zahvala za godine vjernosti

Svečano zahvalno euharistijsko slavlje u tom je povodu u punoj frankfurtskoj katedrali sv. Bartolomeja u nedjelju 30. listopada predvodio zagrebački nadbiskup i predsjednik Hrvatske biskupske konferencije kardinal Josip Bozanić u zajedništvu s delegatom za hrvatsku pastvu u Njemačkoj fra Josipom Bebićem, domaćinom voditeljem HKM fra Petrom Vučemilom, prvim voditeljem misije, koga je 1965. godine uputila domovinska Biskupska konferencija, fra Bernardom Dukićem te s još četvoricom redovničkih i biskupijskih svećenika. Misnom slavlju pribivao je i generalni konzul Generalnog konzulata Republike Hrvatske u Frankfurtu Petar Uzo- rinac sa suradnicima te provincijalka školskih sestra franjevk Splitske provincije s. Klara Šimunović.

Kardinala Bozanića i sve nazočne na početku je pozdravio o. Vučemilo, koji je podsjetivši na 40-godišnji jubilej,

govorio o važnosti te misije u životu Hrvata katolička grada Frankfurta i šire. Čestitku u ime biskupije Limburg i biskupa dr. Franza Kamphausa izrekao je dekan grada Frankfurta dr. Raban Tillmann. Kazao je kako se Hrvati katolici već dugi niz godina okupljaju na misna slavlja u katedrali u

Frankfurtu te je posebno istaknuo kvalitetnu suradnju. „Hrvatska zajednica u Frankfurtu je poznata kao velika i jaka koja se oslanja na svoju domovinsku vjersku posebnost.“ Kardinal Bozanić je, pozdravljajući nazočne, kazao: „Nosim vam pozdrave Zagreba i Hrvatske, pozdrave hrvatskih biskupa koji se okupljaju u Hrvatskoj biskupskoj konferenciji i Biskupskoj konferenciji Bosne i Hercegovine na čelu s kardinalom Vinkom Puljićem. Ovu euharistiju na poseban način slavimo jer zahvaljujemo Bogu za 40 godina postojanja i djelovanja ove hrvatske katoličke zajednice u Frankfurtu. Tako zahvaljujemo Bogu za 40 godina slavljenja sv. mise.“ Kardinal je u propovijedi kazao kako se iz nedjelje u nedjelju u misiji služila misa na hrvatskom jeziku. „Tu je dolazilo do sličnog susreta s Kristom kao na putu u Emaus, susreta vas s Kristom, živim i prisutnim Isusom u euharistiji. To je naša jakost, koja nas nadilazi, jer euharistija nije naše djelo. Ona je dar od samog Krista Gospodina. Isus Krist je ustanovio euharistiju. On ju je dao svojoj Crkvi. Po tom daru stječemo snagu za daljnji put. Ned-

jeljna misa je sačuvala hrvatski narod kroz svu njegovu povijest. U ovih 40 godina, i još malo prije dok nije bilo službenog dekreta, u misiji je bilo sabiranje naroda koji je došao u novi svijet. Misa nas je sabirala, ona nas skuplja. Mi slavimo 40 godina postojanja i djelovanja Hrvatske katoličke misije, zajednice u Frankfurtu; slavimo 40 godina mise, okupljanja na sv. misama. Upravo je misa i ovo okupljanje pomoglo i učinilo da se ovdje razvije hrvatska katolička zajednica, da se ovdje okupljaju djeca i mladi, roditelji, muževi i žene, starci; da s ovog mjesta molimo za naše bolesnike. Da nema euharistije, mise, ne bi bilo svega onoga što se je razvilo unutar ove hrvatske katoličke zajednice, koja se redovito okuplja na sv. euharistiji. Ova će zajednica postojati i trajati dok se bude ovdje slavila misa na hrvatskom jeziku“, poručio je na kraju kardinal Bozanić.

Mladi – znak i obećanje budućnosti

Delegat Bebić je na kraju misnog slavlja izrekao čestitku toj hrvatskoj misiji u ime brojnih Hrvata u Njemačkoj te u ime svećenika i pastoralnih i socijalnih djelatnika. „Da nije bilo hrvatskih biskupa koji su slali svećenike u hrvatsku pastvu u Njemačku, ne bi bilo ni nas.“ Kardinal Bozanić je na kraju istaknuo važnost svećenika i molitve za duhovna zvanja te je sve po-

Za vrijeme izvođenja recitala

taknuo na molitvu na tu nakanu. Izrekao je zahvalu svećenicima franjevcima Franjevačke provincije Presvetoga Otkupitelja iz Splita koji već dugo godina djeluju u toj misiji i u cijeloj Njemačkoj. Obraćajući se mladima, kardinal je kazao kako su oni znak i obećanje naše budućnosti te ih je potaknuo neka budu ponosni na svoje hrvatske korijene. Misno slavlje, koje je završilo hrvatskom himnom, uvećao je misijski mješoviti zbor „Mato Leščan“ pod vodstvom s. Pavlimire Šimunović i ravnanjem dr. Josipa Lucića. Tijekom zajedničkog objeda u misijskim prostorijama kardinal Bozanić je voditelju misije o. Vučemilu darovao medalju crkve sv. Jeronima u Rimu, a nazočnima se obratio i generalni konzul Petar Uzorinac ističući važnost djelovanja i postojanja misije.

Dan ranije, u subotu 29. listopada, u „Stadthalle Bergen“ u Bergen Enkheimu u Frankfurtu održana je svečana akademija. Na početku su veterani misijske folklorne skupine „Croatia Ensemble“ izveli „Simfonijsko kolo“, a nastupile su i A, B i C skupine „Croatia Ensemble“ sa spletom kola i plesova iz raznih hrvatskih krajeva. Pjesme iz Dalmacije, Slavonije i Hrvatskog zagorja izvela je klapa „Ferali“ iz Frankfurta koju je prije 20 godina osnovao Mato Leščan, a danas je vodi dr. Josip Lucić.

„Bog u životu 'gastarbajtera'“

Izveden je i recital pod nazivom „Bog u životu 'gastarbajtera'“ autora fra Bože Vulete. Recitator je bio glumac Josip Genda, režiser Goran Galovko, a koreografija je pripala Draženu Damjanoviću. Za vrijeme izvođenja recitala nastupio je misijski mješoviti zbor „Mato Leščan“ i članovi misijske skupine „Croatia Ensemble“. Prigodni darovi uručeni su sadašnjem voditelju misije o. Vučemilu i prvom kojega je uputila domovinska Biskupska konferencija o. Dukiću. Na svečanosti su uz delegata o. Bebića i provincijalku s. Šimunović, bili i referent za katolike drugih materinskih jezika iz biskupije Limburg Werner Heukäuffer, konzul Vedran Konjevod, te više svećenika i časnih sestara franjevki Splitske provincije i Bosansko-hrvatske provincije na čelu s poglavarićom kuće u Mainzu s. Karlom Mlakić. Sve su pozdravili o. Vučemilo, delegat o. Bebić, o. Dukić i dr. Lucić. Kardinal Bozanić je u toj prigodi kazao kako živimo u crkvenoj i narodnoj povezanosti te se spomenuo svojih pret-

Sudionici su sa zanimanjem pratili akademiju

hodnika: „blagopokojnog kardinala Franje Kuharića koji je puno puta pohodio tu misiju, blagopokojnog kardinala Franje Šepera koji je misiju službeno i osnovao te bl. kardinala Alojzija Stepinca koji je znak i uzor za sve Hrvate, a osobito je bio posebni znak za Hrvate u inozemstvu. Bio je znak i poziv kako biti i ostati vjerrani Bogu, Crkvi i svom hrvatskom narodu. Možemo se večeras upitati: Što bi to bilo od nas Hrvata i Hrvatice u ovom gradu i drugim gradovima u svijetu da nema naše Crkve? Večeras osjećamo što za nas znači Crkva i da je naš hrvatski narod nekako duboko, negdje u korijenima vezan za svoju Crkvu. Crkva i hrvatski narod idu zajedno. To je tako bilo, to je tako sada, želimo da to tako i ostane“, kazao je kardinal te je izrazio zahvalnost svima koji su se žrtvovali za tu misiju.

Vjerski i društveni život misije

Predsjednik misijskog vijeća Franjo Akmadža je govoreći o povijesti misije kazao kako je godine 1963. povremeno naše ljude u Frankfurtu počeo okupljati i s njima slaviti misu fra Tomislav Medugorac, franjevac Franjevačke provincije Bosne srebrenne, a od srpnja 1964. je redovito s našim ljudima slavio misu fra Vitomir Slugić, član iste provincije. Ujesen 1965. službeno je osnovana HKM u Frankfurtu kada je domovinska Biskupska konferencija na čelu s kardinalom Franjom Šeperom u tu misiju uputila iz domovine prvog misionara fra Bernarda Dukića, franjevca Franjevačke provincije Presvetoga Otkupitelja. U misiji od 1967. djeluju školske sestre franjevke Splitske provincije. Iste su godine u misiji počela djelovati i dva socijalna radnika. Od 1975. do 1996. U sklopu misije djelovao je i međunarodni dje-

čji vrtić kojega su također vodile splitske franjevke. Od 1963. do 2005. u Frankfurtu je djelovalo 36 svećenika, 25 pastoralnih suradnika i suradnica, 8 odgojiteljica u vrtiću i 4 socijalna radnika. U misijskim maticama upisano je 6207 krštenja; 3909 prvih Pričesti, 3808 krizmanika, 1250 vjenčanja i oko 300 smrtnih slučajeva. Na samom početku biskupija Limburg je misiji dala dvije zgrade na korištenje. Tako Hrvatski centar u Nidenau 27 i Rüsterstr. 5 već je 40 godina mjesto gdje se Hrvati okupljaju. Misija već 16 godina objavljuje tjedni listić „Otac Ante Antić“. Za sve uzraste školske djece i mladih organizira se vjeronauk na hrvatskom jeziku. Ove je godine upisano oko 400 djece. Posebno se intenzivno radi s djecom koja se pripremaju za sakramente Pričesti i Potvrde. U misiji djeluje i mješoviti pjevački zbor, zbor djevojaka i dječji zbor, a također i VIS „Pax“. Tu je i klapa „Ferali“. Danas misijska folklorna skupina „Croatia Ensemble“ broji oko 200 članova. Nedjeljna euharistijska slavlja slave se u Frankfurtu u katedrali sv. Bartolomeja, u crkvi sv. Ante, u crkvi sv. Alberta, u Hrvatskom centru, u crkvi „Deutschorden“ i u crkvi sv. Ivana u Höchstu. Misija je u svojoj dugogodišnjoj povijesti bila živa ne samo u vjerskom, nego i na kulturnom i humanitarnom području, poglavito za vrijeme Domovinskog rata. Uz voditelja misije fra Petra Vučemila danas u misiji djeluju i dušobrižnici fra Ante-Krešo Samardžić i fra Mladen Marić. Tu su i školske sestre franjevke Splitske provincije: s. Damira Gelo, s. Sidonija Radić i s. Pavlimira Šimunović. Tajnica misije je Božena Bralo.

Kroz program akademije su vodili Irena Balić i Mihael König, a u zabavnom dijelu nastupila je pjevačica Danijela Martinović.

Tekst i snimke: Adolf Polegubić

Piše:
fr. Frano
Prcela, O.P.
(Chicago)

„Bdijte – budni budite!”

Došašće je put koji ide dalje od mene i mojih vlastitih vrata, koji ide dalje, a ne samo do susjeda istomišljenika, put koji nadilazi nas.

Ako je vjerovati vijestima i zaključcima većine svakodnevnih razgovora, čini se da je dijagnoza jasna: pacijent je bolestan! Pacijent, to je vrijeme, naše vrijeme. Ne osjeća se dobro, loše je... Dakle, loša vremena! Neki ipak kažu: prošli smo najgore, završila je izolacija i bolja se vremena naziru, i u svakom slučaju – kažu oni – bolje je nego prije nekoliko godina... Unatoč tome većina naših suvremenika ostaje skeptična. Njihov je zaključak: prolazimo kroz teška, nejasna, loša vremena. Prije, sedamdesete i osamdesete godine, prije deset godina ili prije pet godina – to su bila još vremena. Tada nam je bilo privredno, politički ili osobno puno bolje. Ali danas? Loša vremena?

Što vremena čini lošima? Što čini vremena dobrima? Tko može kompetentno reći koje je vrijeme dobro, a koje loše? Tko zapravo izriče presudu našem vremenu? U našim hrvatskim ne/prilikama (i ne samo kod nas!) čini se da postoje dva mjerila koja su presudna u procjeni većine ljudi kakva su nam vremena: to su privreda i politika. Odlučuju li dakle stranke ili privredni koncerni, odnosno pojedini političari i novinari, da li imamo dobra ili loša vremena? O čemu zapravo zavisí promjena (ne onog klimatskog!) vremena, kad se događaju vremenski obrati – s dobrog na loše, i iz loših u dobra vremena? Ima li nešto treće što određuje naš život odnosno naša vremena? Pitanja i samo pitanja, a odgovori opet u formi pitanja i upitnosti?

Pred početkom smo nove crkvene godine. Čitanje iz Evanđelja prve nedjelje Došašća (Mt 13, 24–37) čini se u prvi mah kao da se pridružilo zboru govora o lošim vremenima. Kao da nam prema pisanju evanđeliste Mateja predstoje katastrofalna vremena u Došašću: „Sunce će pomrčati i mjesec neće više svijetliti, a zvijezde će s neba padati i sile će se nebeske poljuljati. Tada će ugledati Sina Čovječjega gdje dolazi na oblacima s velikom moći i slavam...” To je navještaj budućnosti, koja ni u kojem slučaju ne čini sretnim i ne razveseljava. Loša vremena? Što u svemu tome znači i može

značiti za nas Advent, vrijeme Došašća 2005. godine? Jedan pjesnik nam daje dobar savjet kad piše: „Ja sam tražitelj puta, koji je širi nego ja, ne preuzak, nikakav put samo za jednog čovjeka, ali taj put ne bi smio biti ni onaj prašnjavi, tisuću puta protabana cesta. Ja sam tražitelj puta, tražitelj puta za više od mene.” (G. Kunert). Dakle, slaviti Advent, Došašće znači tražiti vlastiti put. A to bi trebao svakako biti angažman djelatnog traženja vlastitog puta, razloga svoje ljudske i kršćanske nade. Jer Advent nije vrijeme čekanja, nego hod ususret, taj put ne završava samo i jedino u pješačkim zonama adventskih trgovina. Došašće je put koji ide dalje od mene i mojih vlastitih vrata, koji ide dalje, a ne sa-

Slaviti Advent, Došašće znači tražiti vlastiti put. A to bi trebao svakako biti angažman djelatnog traženja vlastitog puta, razloga svoje ljudske i kršćanske nade. Jer Advent nije vrijeme čekanja, nego hod ususret. I taj put ne završava samo i jedino u pješačkim zonama adventskih trgovina.

mo do susjeda istomišljenika, put koji nadilazi nas.

Bog se dao na put. Išao nam je i ide nam ususret, tako susretljivo i prije svih naših napora da zavrijedimo taj susret. Došašće 2005. god. je novi pokušaj, jest novi put. Da! On je na putu i On je Put. To smijemo drugima reći i dopustiti da nam se kaže. Zaključni poziv i zahtjev Evanđelja 1. nedjelje Došašća glasi: „Bdijete – budni budite!” U prvi mah neobičan zahtjev zar ne? Zasiurno ima trenutaka u životu u kojima je budnost zapovijed trenutka i zadaća koja se ne smije ignorirati. „Bdijte” – više puta nas Isus poziva na tu budnost. I ne bez razloga ovo Evanđelje stoji na početku nove crkvene godine. Teološki preveden taj poziv na budnost znači da je Gospodin na putu, trebamo se pripremiti da ga prihvatimo kako bi i kod nas svratio. „Ne znate ni dana, ni časa.” Jer, Gospodin svakodnevno dolazi, u svjetlu započeta dana, u susretima ohrabrenja, u riječi koja me podiže, u euharistiji, ko-

ja jača moj život, naša vremena. Advent (iči pripravan ususret) svakodnevno se događa. Budni budite, bdijte! – to nije poziv na čekanje, na pasivnost ili pak ispit naše strpljivosti. Biti budan, bdjeti, znači svjesno živjeti. Kao prvo svjesno živjeti znači živjeti zahvalno. To bi bila svjesnost u smislu isčitavanja stvarnoga, upravo otkrivajući svakodnevne (nezasluzene) darove, obdarenosti s vremenom i ljudima, sposobnostima i darovima; onim osobnim, svijeta i ljudi oko nas. Kad izgubimo tu svijest, raste opasnost da se umišljamo, postanemo neobazrivi, prekomjerni i arogantni. Kao drugo, svjesno živjeti znači razvijati kritičan pogled – dakle, kreativnu vjernost: tj. svakodnevna svjesnost naših riječi, naših djela, našeg života. Kad znamo tko smo i gdje smo, već smo se odlučili za promjenu, za aktivno Došašće. Stoga, bdjeti u jeziku spomenutog teksta Evanđelja znači zauzetost za jedan živi odnos prema Bogu, to nije nipošto odsutni Bog, kojeg još trebamo dočekati. Dakle, adventski živjeti znači živjeti svjesno, zahvalno i kritički – kreativna kritičnost u živom odnosu s Bogom. Jer, ako ži-

vimo adventski, ne sanjamo, ne dijaboliziramo ili diviniziramo naše vrijeme, ne bježimo pred svojim ljudskim i kršćanskim obvezama, koje nam postavljaju svakodnevica. Živjeti adventski ne znači, dakle, puko čekanje, čekati da nešto dođe k nama, pa bio to i Spasitelj. Za nas kršćane adventsko čekanje je rad, hod ususret, budno i otvoreno kročenje kroz život – ni manje, ni više!

Imamo dosta razloga za zahvalnost i previše povoda za kreativnu vjernost. Stoga nema nikakva smisla zazivati loša vremena i tugovati nad tamom društvene, političke, privredne, crkvene ili obiteljske situacije – to jest odgađati promjene i korake omogućavanja života. Zapaliti ćemo uskoro prvu svijeću Došašća na adventskom vijencu. Zapalimo i svjetlo u našim traženjima zahvalnosti, u našim odnosima i našim životima. To je središnja poruka i zadaća našeg adventskog života, to je kršćanski hod u susret Božiću.

Radikale Sparmaßnahmen und Neustrukturierungen der Pastoralarbeit

Liebe Leserinnen und Leser!

Die katholische Kirche in Deutschland muss mit vielen Problemen kämpfen. Eines dieser Probleme ist sicherlich die finanzielle Krise, die durch die allgemeine Wirtschaftssituation und die sinkende Zahl der Katholiken verursacht wird. In den vergangenen Jahren haben sich die Einnahmen durch zurückgegangene Einnahmen der Kirchensteuer drastisch verringert, was eine angemessene Arbeit in allen Bistumsinstitutionen erschwert. Das ist der Grund für die Durchführung von radikalen Sparmaßnahmen und Neustrukturierungen der Pastoralarbeit in diesem Land. Die Frage drängt sich von allein auf: Wie sollen die Anforderungen des Sparens verwirklicht werden, ohne dass wir die Auswirkungen in der Pastoralarbeit zu spüren bekommen.

Die Finanzkrise zwingt die Verantwortlichen in den Bischöflichen Ordinariaten, unpopuläre Entscheidungen auch in Bezug auf die Gemeinden anderer Muttersprache zu fällen. Die Bischöfe entscheiden sich für ihr eigenes Sparkonzept oder ihre eigene Strategie. Die Folgen dieser Sparmaßnahmen sind erheblich und für alle katholischen Gemeinden in Deutschland sehr schmerzhaft. Da die Sparmaßnahmen auch die kroatischen katholischen Missionen betreffen, stellt sich die Frage: Wie sieht die Zukunft der kroatischen katholischen Missionen im Rahmen der festgelegten Sparmaßnahmen aus?

Über diese Problematik äußert sich der Weihbischof in Freiburg, Rainer Klug, wie folgt: „Die Ausländer sind in Deutschland auf ihre Weise zu Hause und ein großer Teil von ihnen nimmt am Leben der deutschen Gemeinden teil. Einige Missionen haben ihre Aufgabe erfüllt. Viele Gläubige sind in ihre Heimat zurückgekehrt, andere sind zu anderen Gemeinden übergewechselt und so kommt es, dass einige Missionen nicht mehr in der Lage sind, eine eigenständige Gemeinde zu bilden, in der ein Priester und ein pastoraler Mitarbeiter arbeiten könnten. Die bisherigen pastoralen Mitarbeiter sind nicht mehr notwendig. Natürlich gibt es immer noch eine große Zahl an Missionen, in denen das religiöse Leben noch sehr rege gestaltet wird: die

Spendung der Sakramente, der Religionsunterricht und die Katechese, die Evangelisierung der Kinder und Erwachsenen ist hier ohne die Priester anderer Muttersprache unvorstellbar.“ Hieraus schließen wir, dass die Missionen eine Zukunft haben, dass sie allerdings auch einer adäquaten Neustrukturierung bedürfen. In Gesprächen mit einigen Bischöfen und Ausländerreferenten bestätigte man mir, dass die Arbeit der Gemeinden anderer Muttersprache als große Bereicherung für die Ortskirche sehr geschätzt würde. Kein Bistum möchte irgendeine Gemeinde deshalb abschaffen, weil es ihm so gefällt, es muss diese Schritte vielmehr aus völlig berechtigten Gründen vornehmen. Einige Bischofskonferenzen aus den Ländern der Auswanderer können oder wollen aus Gründen zwingender rationaler Sparmaßnahmen keine Priester mehr nach Deutschland entsenden. Damit es nicht zum völligen Verschwinden der ausländischen Missionen kommt, unternimmt jedes Bistum alles in seiner Macht stehende, damit die Missionen auch in Zukunft erhalten bleiben. So werden auch im Bistum Rottenburg-Stuttgart bereits seit einigen Jahren angemessene Sparprojekte für das gesamte Bistum erarbeitet. So sind im März dieses Jahres die neuen „Richtlinien für die Pastoralarbeit mit den Katholiken anderer Muttersprache in Seelsorgeeinheiten“ in Kraft getreten. Diese Richtlinien garantieren den Missionen ein weiteres Dasein, allerdings auf andere Art und Weise als bisher. In anderen Bistümern werden schnelle Entscheidungen hinsichtlich der Gemeinden anderer Muttersprache getroffen, in denen Sparmaßnahmen durchgeführt werden müssen.

Das wird aus der derzeitigen Situation der kroatischen katholischen Gemeinden ersichtlich, die ich an dieser Stelle nur in ganz groben Zügen skizzieren möchte. Einige kroatischen katholischen Gemeinden werden größeren Gemeinden hinzugefügt (Erzbistum Köln), in anderen Bistümern wird beim Personal gekürzt, auch wenn diese Gemeinden weiterhin eigenständig bleiben (Bistum Essen). In manchen Bistümern wie z.B. im Bistum Freiburg wird aus mehreren kroatischen katholischen Gemeinden eine neue Gemein-

de „Mittelbaden“ errichtet. An anderer Stelle werden „Anlaufstellen“ gebildet oder es werden Gemeinden geschlossen wie z.B. im Bistum Hildesheim. Im Bistum Mainz wurden „Missionszentren“ errichtet, in denen es in naher Zukunft zur Verringerung des Pastoralpersonals und zur Zusammenfügung kleinerer Missionen mit den größeren kommen wird. Im Bistum Essen wurde die umfangreichste Neustrukturierung innerhalb der deutschen Bistümer unternommen. Von derzeit 263 Pfarrgemeinden im Bistum Essen wird bis zum Jahre 2009 die Zahl auf 30 oder 35 Pfarrgemeinden verringert. Jede dieser Kirchengemeinden wird 25.000–30.000 Katholiken umfassen, denen vier bis sieben Kirchen für die Pastoralarbeit und das Gemeindeleben zur Verfügung stehen werden. Es verwundert uns daher nicht, dass der Essener Bischof Glenn über sein Bistum gesagt hat: „Das Kleid, das wir jetzt tragen, ist zu groß“. Seit diesem Sommer arbeiten zwei Priester und eine pastorale Mitarbeiterin nicht mehr in den kroatischen Gemeinden. Die Neustrukturierung ist notwendig und nötig. Niemand in den kroatischen katholischen Missionen darf sich diesen wichtigen Reformen in der Kirche entziehen. Verwenden wir in unseren Gemeinden mehr Zeit (als bisher) auf das Gebet für geistliche Berufe und erzählen wir den Jugendlichen von der Wichtigkeit geistlicher Berufe. Ich möchte die Priester und pastoralen Mitarbeiter aufrufen, wahrhaftige und reife christliche Laien zu erziehen, die innerhalb der neuen Umstände, wo es keine Priester gibt, eine Mittlerrolle einnehmen können. Ich appelliere an die kroatischen Bischöfe und Ordensvorsteher, dass sie uns in diesen schwierigen Zeiten helfen, indem sie neue Kräfte entsenden und sich bei den einzelnen Ordinariaten aktiv einsetzen.

Der Heilige Thomas von Aquin hat gesagt: „Die größte Sünde ist, die Hoffnung aufzugeben!“ Und unsere größte Sünde wird sein, wenn wir die Situation, in der wir uns befinden, nicht erkennen und wenn wir sie nicht als von Gott gegebene Gelegenheit wahrnehmen – für ein neues Handeln Gottes auf diesem Raum.

Pater Josip Bebić, Delegat

EINE BIOGRAPHISCHE SKIZZE

Der „Löwe von Münster“

|| Am Sonntag den 9. Oktober wurde Kardinal Clemens August Graf von Galen, ||
 || der „Löwe von Münster“, in Rom selig gesprochen. ||

Der münstersche Domkapitular Martin Hülskamp ist Vize-Postulator im Seligsprechungsverfahren von Kardinal von Galen gewesen. Vor dem Hintergrund seiner fundierten Kenntnisse über das Leben und Wirken des Kardinals hielt er in der Woche vor den Seligsprechungsfeierlichkeiten (03. bis 08. Oktober 2005) eine tägliche Morgenandacht im Westdeutschen Rundfunk. Er hat folgendes gesagt:

Am Sonntag den 9. Oktober fand in Rom die Seligsprechung von Bischof Clemens August Graf von Galen statt. Manchem von Ihnen mag dieser Name bereits einmal begegnet sein. Insbesondere während des Pontifikates von Papst Johannes Paul II. haben wir viel von Seligsprechungen gehört. Wer war Kardinal von Galen, warum wird er selig gesprochen und was hat es mit dieser scheinbar typisch katholischen Praxis auf sich? Diesen Gedanken nachzugehen, lade ich Sie ein.

Clemens August von Galen wurde am 16. März 1878 auf der Wasserburg Dinklage im Oldenburger Münsterland geboren. In großer Familie wuchs er in ländlicher Umgebung auf, ganz geprägt von den kirchlichen und sozialen Verhältnissen seiner Zeit. Nach Schulbesuch und Studium wurde er 1904 zum Priester geweiht. Die ersten zwei Jahre verbrachte er als Domvikar und Sekretär seines Onkels, des Weihbischofs Maximilian Gereon von Galen, am Dom zu Münster. Eine der größten Zäsuren in seinem Leben wird die Versetzung nach Berlin gewesen sein. 23 Jahre sollte er die schwere Zeit des ersten Weltkriegs und die Wirren der Weimarer Republik mit ihren starken sozialen Auswirkungen dort verbringen. 1929 wurde er zum Pfarrer an St. Lamberti in Münster ernannt.

Kritischer Warner

Die zweite noch größere Zäsur in seinem Leben war die unerwartete Bestellung zum Bischof von Münster im Herbst 1933. Anfänglich, als dem neuen System vielleicht versöhnlich gegenüber eingestuft, entpuppte sich Clemens August als kritischer Warner vor der neuen Ideologie, wie sie insbesondere von Alfred Rosenberg in seiner Schrift „Mythos des 20. Jahrhunderts“ propagiert wurde.

Kardinal Clemens August Graf von Galen

Clemens August hatte unbestritten auch menschliche Schwächen, ebenso war er kein besonders begabter Prediger. Aber 1941 gelangte er zur wahren Größe. In seinen drei weltberühmt gewordenen Predigten vom Sommer 1941 prangerte er das Naziregime an, das damals auf der Höhe seiner politischen und militärischen Macht war. Vor allem klagte er die Menschenrechtsverletzungen gegen das sogenannte „unwerte Leben“ an. Ebenfalls wandte er sich mit unüberhörbaren, laut wie Donner-

schläge schallenden Worten gegen die Auflösung von Klöstern und die Vertreibung und Inhaftierung von Ordensleuten.

Als Repräsentant des „anderen Deutschlands“ wurde Bischof Clemens August Graf von Galen überraschend nach Kriegsende von Papst Pius XII. in das Kardinalskollegium berufen. Nach seiner Ernennung im Februar 1946 kehrte er triumphal als Kardinal in seine vollständig zerstörte Bischofsstadt Münster zurück. Nur wenige Tage sollten ihm noch vergönnt sein. Am 22. März 1946 starb Bischof Clemens August Kardinal von Galen und wurde im zerstörten Dom beigesetzt. Bis heute reißt der Strom der Besucher an seinem Grab in der Ludgerus-Kapelle des Domes nicht ab.

In einer von Clemens August Graf von Galen verfassten Familienchronik beschreibt er sein Herkunft und seine familiären Wurzeln: „Ich fühle mich außerstande, das Familienleben in Dinklage in meinem geliebten Elternhaus so schön und ideal zu schildern, wie es tatsächlich unter der klugen und gütigen Leitung meiner lieben Eltern gewesen ist. Es ist fast selbstverständlich, dass nach den Traditionen, in denen beide Eltern aufgewachsen waren, unser heiliger katholischer Glaube das Grundelement für die niemals in Frage gestellte Richtschnur für Besinnung und Leben aller Bewohner der Burg Dinklage war. Unsere Eltern haben uns stets ein unübertreffliches Beispiel einer gesunden, praktischen Frömmigkeit gegeben. Der tägliche Besuch der heiligen Messe, das gemeinsame Abendgebet in der Kapelle war Regel für alle Hausbewohner, jeden Sonntag nahmen die Eltern mit den größeren Kindern an Hochamt und Predigt in der Pfarrkirche teil.“

Text: Domkapitular Martin Hülskamp

(Nastavak sa str. 9)

Poznat joj je njihov doprinos u očuvanju hrvatskog jezičnog, kulturnog i nacionalnog identiteta u zajednicama u kojima djeluju. Također i s kakvim je poteškoćama i osobnim rizicima bilo povezano zauzimanje hrvatskih svećenika i drugih djelatnika iz naših misija na očuvanju nacionalnih vrednota članova hrvatske zajednice u vrijeme kad su razni znani i neznani nadzireteli i nadglednici bivše države pozorno pratili i bilježili njihovo djelovanje. Sad kad je Hrvatska priznati član međunarodne zajednice, kad je na uspješnom putu u Europsku uniju, kad je u mnogočemu stala na svoje noge, hrvatske su državne institucije, poglavito one iz područja kulture, obrazovanja i brige o hrvatskom iseljeništvu, prikladne pomoći i hrvatskim katoličkim misijama u onom izvanpastoralnom području njihova djelovanja usmjerenom na očuvanju hrvatskog kulturnog i jezičnog identiteta." Priređeno je i pokorno bogoslužje koje je predvodio ravnatelj dušobrižništva za Hrvate u inozemstvu vlč. Ante Kutleša.

U večernjim satima u organizaciji Hrvatskoga dušobrižničkog ureda i Hrvatske matice iseljenika priređena je duhovno-kulturna večer, u tijeku koje je predstavljen i zbornik radova „Izazov nove religioznosti“ s prošlogodišnjega skupa održanog u Untermarktalu kod Ulma, druga knjiga propovijedi i meditacija za godinu B stalnoga đakona u HKM Giessen Mate Valjana, te knjiga vlč. Stipe Šošića iz Göteborga u Švedskoj „Pod oblacima“. U duhovno-kulturnom programu nastupili su glumac Tomislav Martić iz Zagreba, klapa „Dalmatino“ iz Münchena pod vodstvom s. Nikoline Bilić, mješoviti zbor sastavljen od pastoralnih djelatnika pod vodstvom maestra Ivana Žana, a skupina mladih iz HKM München izvela je šaljivi komad – audiciju na način HKM München „Lijepom našom, a i vašom“ pod vodstvom fra Ante Joje Markovića.

Ususret budućnosti

U četvrtak 13. listopada predavanje pod nazivom „Ususret budućnosti hrvatske inozemne pastve“ održao je mr. Pero-Ivan Grgić, kancelar Banjalučke biskupije. „Ako se samo letimice pogleda što je hrvatska inozemna pastva tijekom proteklih sto do sto dvadeset godina učinila za Hrvate

te katolike izvan domovine, onda je to doista nemjerljiv rad. A za što su najviše zaslužni sami pastoralni radnici na terenu, koliko god taj rad bio manjkav ili nedovoljan, nedovoljno sustavan, slabo podupiran i koordiniran iz domovine. Ono što je kroz pastoralno djelovanje većine naših misionara prosijavalo jest njihova ljubav za Krista i Crkvu te da su imali srce i dušu za svoj hrvatski narod i svoju domovinu. Ne bude li toga i ubuduće, slabo će pomoći svi programi i sve strukture“, kazao je mr. Grgić. U nastavku je istaknuo: „Krivo bi bilo ići u korak s vremenom, tražiti bolje putove, koristiti nove mogućnosti, mijenjati stare, loše navike. Službena Crkva može i mora na tom području više učiniti, a ne samo od vremena do vremena poslati jednog ili drugog misionara. Odavno se spominje potreba određene pripreve svećenika za odlazak među iseljenike, ali se od spominjanja godinama nije dalje maklo. Ne vjerujem da se s malo volje ne bi moglo dogovoriti o načelima i načinima neke, barem za početak, minimalne pripreve. Prije toga ili paralelno s tim bi se u obrazovnim i odgojnim institucijama trebalo poraditi na posredovanju temeljnih i bitnih informacija i znanja koje su vezane za problematiku i potrebe selilaca i ljudi u pokretu sadašnjim naraštajima koji se školuju. Ti bi se sadržaji mogli prilagoditi i u određenom kraćem vremenu prenijeti onima koji imaju volju i koji žele poći među iseljenike. I ovaj bi projekt svakako trebao uzeti u obzir mogućnosti redovnika i redovnica, ali također i laika. Budući da su biskupi, makar ne s velikim oduševljenjem, glede daljnjeg slanja dušobrižnika u inozemne misije, ipak prihvatili model da biskupija i u budućnosti skrbi za određenu misiju gdje već ima svoga člana, a slično bi se predložilo i redovničkim poglavarima, to bi donekle pokazalo veću odgovornost domaće Crkve, ali istovremeno ojačalo veze s domovinom. Dušobrižnike bi se moglo slati na određeno vrijeme, recimo na tri do šest godina. Svećeniku bi vremensko ograničenje dalo više motiva za rad, a ujedno bi se potvrdila solidarnost s Crkvom u koju su iseljenici došli kao i s vlastitim narodom.“ Na kraju je kazao: „Iako je do sada bilo više razočaranja nego zadovoljstva s odnosom države Hrvatske prema iseljenicima, držim kako na obje

strane, i državnoj i crkvenoj, treba trezveno i odmjereno vidjeti što država kroz dulje vrijeme i kontinuirano stvarno može učiniti za Hrvate izvan domovine. Pri tom planiranju valja imati u vidu, kako diljem svijeta žive Hrvati koji ne potječu iz same Hrvatske nego su podrijetlom ili rodом iz drugih zemalja, te da jedan dio njih nije vezan uz Katoličku Crkvu.“

Pomoć domovinske Crkve

Priređen je i okrugli stol tijekom kojega su sudionici imali prigodu iznijeti svoje viđenje budućnosti hrvatskih katoličkih misija u Europi. Posebno je istaknuto kako je od presudne važnosti za budućnost rad s mladima i djecom te rad na promicanju duhovnih zvanja. Delegat fra Josip Bebić je iznio podatak za Njemačku u kojoj je u našim misijama svećenika u dobi između 25 do 30 godina samo jedan, od 31 do 40 sedam, od 41 do 50 devetnaest, od 51 do 60 četrdeset pet, od 61 do 70 dvadeset četiri te od 71 do 75 jedan.

Upućeno je i priopćenje Hrvatskoj biskupskoj konferenciji i Biskupskoj konferenciji Bosne i Hercegovine kojeg su potpisali delegati, a u kojem se između ostalog kaže: „Sa zahvalnošću smo duboko svjesni važnosti dugogodišnje pomoći koju je domovinska Crkva pružala Hrvatima katolicima u izvandomovinsvu u sklopu hrvatskih katoličkih misija. U posljednje vrijeme stječe se pak dojam kako domovinskoj Crkvi poradi rješavanja svojih aktualnih pastoralnih problema ponestaje snage u zauzetijem svekolikom pružanju pomoći hrvatskim katoličkim misijama u Europi, pa i u svijetu. Upravo u novonastaloj situaciji prestrukturiranja duhovne skrbi za katolike drugih materinskih jezika u SR Njemačkoj, kao i problema koji porizlaze iz starosne dobi pastoralnih djelatnika u Zapadnoj Europi, obraćamo se odgovornima u obje domovinske Biskupske konferencije da nam u ovim odlučujućim prekretnim vremenima za budućnost zauzeto pomognu kako zauzimanjem kod Biskupskih konferencija zemalja useljenja tako i slanjem novog pastoralnog osoblja. Duboko smo uvjereni da je to u interesu očuvanja vjerskoga, nacionalnog i kulturnog identiteta Hrvata u izvandomovinstvu te svekolikog povezivanja nacionalnog korpusa u Domovini i u svijetu.“

Tekst i snimke: Adolf Polegubić

LUDWIGSBURG

Osmat smotra mješovitih zborova

Osmat po redu smotra mješovitih zborova iz hrvatskih katoličkih misija (HKM) u Njemačkoj održana je u nedjelju 6. studenoga u evangeličkoj crkvi Mira u Ludwigsburgu u organizaciji Hrvatskoga dušobrižničkog ureda i tamošnje hrvatske katoličke misije. Nastupilo je ukupno 14 zborova iz Njemačke i zbor iz HKM u Ljubljani.

Smotri je prethodilo svečano euharistijsko slavlje koje je predvodio delegat za hrvatsku pastvu u Njemačkoj fra Josip Bebić u zajedništvu s delegatom za hrvatsku pastvu u Sloveniji voditeljem HKM Ljubljana fra Markom Prpom, voditeljem HKM Ludwigsburg fra Jozom Župićem i tamošnjim dušobrižnikom fra Andelkom Validžićem.

Misnom slavlju pribivao je u ime Biskupije Rotenburg-Stuttgart i biskupa mons. Gebharda Fürsta pastoralni referent Peter Seif sa suprugom te generalna konzulica Generalnog konzulata Republike Hrvatske u Stuttgartu dr. Vera Tadić. Sve je na početku pozdravio o. Župić, a potom i delegat o. Bebić. Misno slavlje skladnim pjevanjem uvećao je zbor HKM Ludwigsburg pod vodstvom Ane Madunić uz sudjelovanje svih članova zborova.

Rečeno je kako grad Ludwigsburg broji 87.000 stanovnika, a dobio je ime po vojvodi Ludwigu koji ga je osnovao 1704. godine. HKM Ludwigsburg koja je po prvi put domaćin smotre osnovana je 1969. godine, a na njezinom području živi oko 8.000 Hrvata. Generalna konzulica dr. Tadić je zahvalila svima koji su na bilo koji način doprinijeli ostvarenju smotre. Pozdravnu riječ uputio je i pastoralni referent Seif koji je ujedno prenio i pozdrave biskupa Gebharda Fürsta. Prije otvorenja smotre delegat o. Bebić je nazočne pozdravio i u ime predsjednika Vijeća za hrvatsku inozemnu pastvu Hrvatske biskupske konferencije i Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine, dubrovačkog biskupa mons. dr. Želimira Puljića te ravnatelja dušobrižništva za Hrvate u inozemstvu vlč. Ante Kutleše. „Dragi pjevači i pjevačice, cijenjeni voditelji zborova, i ove godine želite pokazati svoje umijeće u pjevanju. Hvala vam što ste se odazvali našem pozivu. Vi ste izabrali, od silnih mogućno-

sti koje ste mogli izabrati, ono najbolje, pjevanjem slaviti Boga i donosti ljudima radost.“

Zbor HKM Ulm se pod vodstvom Janje Kobaš i ravnanjem maestra Ivana Žana predstavio skladbama „Njemu na spomen“ (I. Žan) i „Presvetom Trojstvu“ (I. Žan), zbor HKM Wiesbaden pod vodstvom s. Auksilije Milić i orguljskom pratnjom Claudije Dias skladbama „O Spase roda ljudskoga“ (P. Crnkovački) i „Ave Maria“ (J. Arcadelt), zbor HKM Main-Taunus/Hochtaunus pod vodstvom s. Magdalene Višić i orguljskom pratnjom Hrvoja Barnjaka

Predstavnicima zborova spomenice i cvijeće uručio je delegat o. Bebić

skladbama „Zdravo Kraljice“ (J. Obersteiner, obr. J. Župić) i „Tebe tražim“ (A. Mateljan, Š. Marović, obr. A. Klobučar), zbor HKM München pod vodstvom s. Nikoline Bilić skladbama „Ave Maria“ (I. Zajc) i „Salve Regina“ (Gregorijanski koral), zbor HKM Mainz pod vodstvom s. Dragice Ljubos uz pomoć prof. Aleksandre Čeliković-Cvidrak i orguljskom pratnjom Claudije Dias skladbama „Kruh i vino“ (J. Gržinić) i „Svi kliknimo Kristu“ (J. Župić), zbor HKM Frankfurt pod vodstvom s. Pavlimire Šimunović i ravnanjem dr. Josipa Lucića skladbama „Bože svesilini“ (Bortnjanski) i „Veseli se, Majko Božja“ (Pučka božićna, obr. B. Papandopulo), zbor HKM Sindelfingen pod vodstvom s. Rozarije Čurić i orguljskom pratnjom Mate Puljiza skladbama „Iz srca tvoga“ (s. M. od Presvetog Srca, M. Martinjak) i „Slava“ (M. Martinjak), zbor HKM Berlin pod vodstvom fra Petra Čirka i orguljskom pratnjom Zdenke Barišić skladbama „Gle, andeo blagovjesnik“ (Š. Marović) i „Brate moj, ne dopusti“ (A. Mateljan, Š. Marović), zbor HKM Ljubljana pod vodstvom Biserke Horvat i orguljskom pratnjom Jurja Ivanića skla-

dbama „Nek' je slava“ (A. Igrec) i „O Spase roda ljudskoga“ (P. Crnkovački), zbor HKM Göppingen pod vodstvom Branka Galića i orguljskom pratnjom Marije Penić skladbama „U noći zvjezdanoj“ (F. Coupen) i „Pjevačka himna“ (O. Geld), zbor HKM Mannheim pod vodstvom maestra Ivana Žana skladbama „Dajte mi napjev svoj“ (J. Kreslin; I. Žan) i „Krist uskrsnu“ (R. Lowry, I. Žan), zbor HKM Köln pod vodstvom s. Vinke Bešlić i orguljskom pratnjom Darija Čapina skladbama „O Bože, nisam vrijedan“ (M. Haydn) i „Agnus Dei“ (G. Bizet), zbor HKM Stuttgart-Bad Cannstatt pod vodstvom s. Nevenke Tadić i orguljskom pratnjom Stjepana Stamenkovića skladbama „Veličam te Gospodine“ i „Nebo hvali Gospoda“, zbor HKM Stuttgart-Zentrum pod vodstvom s. Nevenke Tadić i orguljskom pratnjom Stjepana Stamenkovića skladbama „Odzivam se Isuse“ i „Aleluja – Otvori, Gospodine, srce naše“ te na kraju domaćin zbor HKM Ludwigsburg pod vodstvom Ane Madunić i orguljskom pratnjom Helene Beržaj skladbama „Tebe tražim“ (Š. Marović) i „Isuse Kralju“ (G. F. Händl).

Delegat o. Bebić je predstavnicima zborova uručio spomenice i cvijeće, a predstavnici HKM Ljubljana u znak zahvale za sudjelovanje na smotri predali su voditelju HKM Ludwigsburg o. Župiću prigodni dar. U osvrtu na smotru koordinator Glazbeno-liturgijskog vijeća HKM u Njemačkoj maestro Ivan Žan je kazao kako ga je posebno oduševilo što se uspio ostvariti spoj najstarijeg crkvenog pjevanja koje počiva na gregorijanskom napjevu. „Ova je smotra, mogu bi se reći, objedinila sve dosada učinjeno. Utoliko je ona veliki korak naprijed.“ Posebno je istaknuo angažman svih pjevača, zborovode i orguljaša. Predložio je također da se na smotri sljedeće godine izvedu samo djela hrvatskih skladatelja, što je s odobravanjem prihvaćeno. „Neka to bude naš hrvatski doprinos cjelokupnoj europskoj baštini“, kazao je maestro I. Žan. Na kraju su svi zborovi zajedno pod ravnanjem maestra Žana otpjevali skladbu „Laudate omnes gentes“. Kroz program je uspješno vodila Klau-dija Jäger.

Tekst i snimke: A. P.

KEVELEAR

Hodočašće Hrvata iz Sjeverne Rajne i Vestfalije

U subotu 1. listopada Hrvati s područja Sjeverne Rajne i Vestfalije hodočastili su Gospi Tješiteljici žalosnih u Kevelearu u biskupiji Münster. Bilo ih je više od 600, a došli su sa svojim dušobrižnicima iz hrvatskih katoličkih misija Moers, Aachen, Düsseldorf, Köln, Bochum – Gelsenkirchen i Siegen. Ostali su pristigli pojedinačno. Gospino svetište u Kevelearu najveće je proštenije u Sjeverozapadnoj Europi, svake godine s više od 800.000 hodočasnika. Gospa Tješiteljica žalosnih časti se na tom mjestu od 1642.

Hodočasnici su imali prigodu za sakrament ispovijedi, a potom i pobožnost križnoga puta koji je vodio

voditelj HKM Mülheim a.d. Ruhr i Duisburg fra Vidan Mišković. Za vrijeme križnoga puta, zajedno s drugima, molio je i pjevao na hrvatskom jeziku pomoćni biskup iz Mainza dr. Ulrich Neymeyer. Na početku svečanog misnog slavlja u bazilici sve je pozdravio donedavni voditelj HKM Moers fra Marko Jukić. Sve je pozdravila i referentica za strance Eva Marija Lux, te biskup dr. Neymeyer, koji je predvodio misno slavlje zajedno s drugim hrvatskim dušobrižnicima. Biskup je u propovijedi istaknuo veliku povezanost Hrvata s Majkom Božjom, svojom najvjernijom odvjetnicom. Posebno je istaknuo tri velika Gospina sve-

tišta: u Mariji Bistrici, Trsatu i Sinju. Podsjetio je i na o. Pericu, velikog Marijina štovatelja iz Dubrovnika i hrvatskog mučenika, koji joj je u čast spjevao poznatu marijansku pjesmu „Zdravo Djevo Kraljice Hrvata“. Misno slavlje uveličao je zbor HKM Moers pod vodstvom pastoralne suradnice Janje Vujčić. U popodnevним satima upriličen je mimohod Hrvatskom križu uz moljenje krunice. Mons. Neymeyer je u prigodnoj riječi podsjetio na 30-godišnji rat, ali i na onaj u Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini 90-ih godina prošloga stoljeća. Milodari su bili namijenjeni za školovanje siromašnih učenika u Sarajevu. **Juraj Planinc**

SINGEN

Zahvala članovima misijskog vijeća

Poznato je da rad u misijama u Zapadnoj Europi uvelike ovisi od pastoralnih-misijskih suradnika. Upravo sada na završetku jednog mandata članova misijskog vijeća u HKM Singen organiziran je izlet s kojim im se željelo izreći hvala za trud, pomoć, suradnju i zauzetost u životu i radu te hrvatske zajednice. Na izletu su im se pridružili i članovi njihovih obitelji. Izlet je upriličen, 3. listopada, kada je Njemačka slavila Dan ujedinjenja. Krenulo se iz Breisgacha. Potom se išlo u Francusku u Colmar. Sudionici su se u poslijepodnevним satima uputili prema vinskom podrumu u Burkheimu, koji slavi 501. godinu svojeg rada i postojanja. Probali su njegova znamenita vina. Naposljetku su se okupili u Oberrotweilu u podrumu na vinogradarskoj večeri, uz koju se i pjevalo. Na

završetku izleta, voditelj misije fra Dinko Grbavac je zahvalio „službenom vodiču“ gosp. Stjepanu Hercegu, učiteljici Kristini Dujmović, novoj pastoralnoj suradnici Nadi Kolić, a napose članovima vijeća na predanom radu i divnoj suradnji. Jednoglasno je zaključeno, da se ovakvi izleti prirede barem jednom godišnje.

Misijska internet stranica

Na blagdan sv. Franje Asiškog, 4. listopada, Hrvatska katolička misija Singen je otvorila internet stranicu, na adresi: www.hkm-singen-konstanz.de.

Iako su za sada stranice u pokusnom radu, mogu se na njima pronaći korisne informacije o misiji, a ubuduće će se moći naći i drugi vrijedni sadržaji. Budući da se ova misija prostire na devet dekanata i spada u teritorijalno veće misije, za očekivati je da će se s informacijama i obavijestima ovim putem, bolje „povezati“. **(D.G.)**

WIESBADEN

Dan zahvalnosti za plodove zemlje

Župnoj crkvi sv. Kilijana u Wiesbadenu, 2. listopada, vjernici iz tamošnje Hrvatske katoličke misije proslavili su Dan zahvalnosti Bogu na ovogodišnjim plodovima voća, povrća i krušarica, s kojima se ljudi hrane. Euharistijsko slavlje upriličili su župnik dr. fra Ante Bilokapić i pastoralna suradnica s. Auksilija Milić. Tridesetero djece obučenih u narodne nošnje s punim košarama svježih plodova, koji su ubrani u župnome vrtu prepunom cvijeća, došli su u mimohodu pred oltar i pred oltarom su krasnoslovili recital „Krušna priča“. Euharistijsko slavlje završilo je pjesmom „Tebe Boga hvalimo“. **Berislav Nikić**

RIM/SINDELFINGEN/STUTTGART

Hodočašće u Rim i Padovu

Veliku je radost, ponos na svoju domovinu dan prije potpisivanja pristupnih pregova RH s EU doživjelo tristotinjak hrvatskih hodočasnika iz Sindelfingena, Stuttgarta i Feisinga u Rimu, u nedjelju 2. listopada, kada im se srdačnim riječima na hrvatskome jeziku za Angelusa na Trgu sv. Petra obratio papa Benedikt XVI.: „Od srca pozdravljam i blagoslivljam hrvatske hodočasnike, osobito vjernike pristigle iz njemačkih misija Stuttgart-Mitte, Stuttgart-Bad Cannstatt, Freising i Sindelfingen. Utječući se zagovorom Blažene Djevice, čuvajte polog vjere što vam ga predadoše vaši predci. Hvaljen Isus i Marijal!“ Papinu poruku, hrvatske vjernosti svojim korijenima i Petrovu nasljedniku te je iste večeri hrvatskoj hodočasničkoj skupini na misnom slavlju u rimskoj hrvatskoj crkvi sv. Jeronima potvrdio kardinal Vinko Puljić, istaknuvši u svojoj propovijedi i izjavi: „Ulazeći u EU mi kao katolici, sinovi i kćeri hrvatskoga naroda moramo dati pečat svoje vjere, morala, dostojanstva. Ne smijemo dozvoliti da agresivni relativizam bude jači od onog duha koji nosimo u svojoj vjeri, da u EU prepoznamo sebe, to Bog govori mome narodu, mojoj zemlji.“ Tim je nezaboravnim porukama zaokruženo višednevno hodočašće izvandomovinskih Hrvata Rimu, vječnom gradu, gdje su boravili u organizaciji voditelja HKM Sindelfingen fra Marinka Vukmana, voditelja HKM Stuttgart-Mitte fra Nediljka Brečića i HKM Stuttgart-Bad Cannstatt

fra Petra Klapeža te voditelja HKM Freising fra Ivana Čugure.

Svoj su boravak od petka do nedjelje u Rimu Hrvati doista posvetili posjećivanju brojnih kršćanskih i antičkih znamenitosti dajući svome rimskom pohodu čast, učeći i doživljavajući na izvoru svoju hrvatsku i europsku, antičkokršćansku civilizaciju. Ne zna se koja je rimska crkva, bazilika od sv. Pavla izvan zidina, sv. Ivana Lateranskog, sv. Petra – majka svih crkava, Vatikan, Trg sv. Petra, sv. Maria Maggiore izazvala njihovo veće zanimanje. Svakako najupečatljiviji su im bili doživljaji, budile su pozornost mnoštva svjetskih turista, molitve i hrvatske marijanske pjesme, na grobovima hrvatskih kraljica Jelene i Katarine u crkvi sv. Marije in Aracoeli kao i ponos što se kraj veličanstvenog Michelangelova kipa Mojsija u crkvi sv. Petra u okovima nalazi grob hrvatskog velikana renesansne umjetnosti Julija Klovića.

Razgledanje Rima, rimskih trgova, fontana, stuba s mislima na vječnost

vječnoga grada na Tiberu završeno je simbolično posjetom hrvatskoj crkvi sv. Jeronima i zajedničkom euharistijom. Koncelebrirano misno slavlje predvodio je na radost svih nadbiskup vrhbosan-

ski kardinal Vinko Puljić, uz biskupa banjalučkog Franju Komaricu. O burnoj, bremenitoj povijesti Hrvatskoga papinskog zavoda sv. Jeronima te povijesti crkve, njezinih rektora i svećenika govorio je don Jure Bogdan, rektor zavoda. Hodočasnici su na povratku u ponedjeljak pohodili još svetišta sv. Antuna Padovanskog te hrvatskog sveca sv. Leopolda Mandića u Padovi. Svi su se rimski hrvatski putnici složili kako doista svi i hrvatski putovi vode – u Rim.

Biserka Lukan

OBAVIJESTI

• **Radio postaja „MIR“ Medjugorje** u sklopu svoje je-sensko-zimske sheme pokrenula je dvije nove tematske emisije. Prva naziva „Miris zavičaja“ koja ide svake druge srijede od 15 sati i 15 minuta, a namijenjena je iseljeništvu. Potaknuti velikim odazivom i javljanjima slušatelja, hrvatskih iseljenika iz Europe i svijeta pokrenuta je emisija koja se bavi problematikom iseljeničstva, njihovim životom i radom, te aktualnostima. Urednica emisije je Milka Rozić. Druga emisija je „Učitelju, gdje stanuješ“, urednika Dragana Solde. U programu je svakog drugog utorka od 15 i 15. Kroz razgovore sa svećenicima, redovnicima i laicima želi predstaviti bogatstvo Katoličke Crkve u Hrvata u različitim redovima, zajednicama i udrugama. Pozivaju se slušatelji na suradnju, u praćenju i najavi događaja, koji se mogu pratiti u domovini i inozemstvu. Javite nam se na telefon +38736651 100 ili e-mailom na: radio-mir@medjugorje.hr

RÜSSELSHEIM

Međureligijska molitva

Međureligijska molitva održana je u središtu Rüссelsheima 25. rujna. Na molitvi su bili nazočni katolički, evangelički i muslimanski vjernici. Među katolicima bili su i Hrvati. Molitveni skup završio je pjesmom „Krist jednom stade na žalu“, koju je pjevala Miroslava Stjepanović. Poticaj za takve međureligijske molitvene susrete došao je 1991. godine od čelnika Katoličke i Evangeličke Crkve u Njemačkoj. Taj su plemeniti poticaj podržali i vjernici drugih materinskih jezika i svećenici iz dekanata Rüссelsheim. Hrvatski voditelji na dosadašnjim molitvenim skupovima bili su Edvin Bukulin, Drago Tolić, Dijana Tolić i Marija Andrijević.

Berislav Nikić

Uz stotu obljetnicu Kongregacije sestara dominikanki Svetih anđela čuvara

Stoljeće služenja „Bogu, redu i narodu“, pod kojim je sloganom davne 1905. godine dominikanac o. Andeo Marija Miškov osnovao Kongregaciju sestara dominikanki sv. Anđela čuvara u Korčuli, dostojno je proslavljena. Stoga je stota obljetnica te Kongregacije svečano, ali i radno proslavljena u korčulanskome samostanu Kongregacije trodnevnim skupom što je održan od 30. rujna do 2. listopada. Bila je to prilika da se oda počast osnivaču, Zlarinjaninu, ocu Anđelu M. Miškovu, tadašnjem provincijalu Dalmatinske dominikanske redodržave (provincije), koji je uviđajući potrebu obnove pomalo rasute i oslabljene zajednice dominikanki, na temeljima zajednica redovnica u Šibeniku i Splitu, osnovao Kongregaciju sestara dominikanki Svetih anđela čuvara u Korčuli koja danas broji oko 130 sestara.

Okupljene tom prigodom u Korčuli (gdje inače boravi 35 sestara), uz brojne uzvanike, redovnice i redovnike, ne samo Dominikanskog reda, te svećenike, kojima su se pridružili i mostarski biskup dr. Ratko Perić, dubrovački biskup Želimir Puljić i varaždinski biskup Marko Culej, dominikanke su se prisjetile i svoje velike prethodnice, O z a n e

Kotorske, prve hrvatske blaženice. Stoga su na svoju svečanost pozvale rodbinu iz njezina plemena u Crnoj Gori, kao i rodbinu oca Miškova i prve časne majke s. Imelde Jurić, koji su se ponosno odazvali i nazočili tom trodnevnom slavlju.

Na samom početku slavlja časna majka Katarina Maglica, vrhovna glavarica Kongregacije zahvalila je svim sestrama koje su zajednički tkale ovu postojanu zajednicu ostajući vjerno na Dominikovu putu i ne zaboravljajući da je Dominik 1206. utemeljio

upravo prvi red sestara dominikanki. One, obraćenice iz albigeneske sljedbe, bile su prvi plodovi Dominikova propovijedanja i gorljive obrane Evanđelja. Njihov život odredile su molitva, studij, zajednica i poslanje. A poslanje ove Kongregacije profilirao je njezinim osnivanjem otac Miškov kao služenje Bogu, redu i narodu, što je ona u milim i nemilim vremenima zdušno činila, nastojeći svojim javnim djelovanjem pomagati u odgoju (osnivanjem vrtića), obrazovanju (osnivanjem škole, na žalost oduzete im nakon Drugog svjetskoga rata), u skrbi za bolesne, stare i nemoćne. To je upravo i razlogom što su u Korčuli (sjedištu Kongregacije), gdje su u poviješću bremenitim vremenima zdušno nastojale i pomogle održati kršćanski identitet pučanstva, voljene i utkane u narod kojemu služe, kao što služe Bogu i redu.

Bilo je riječi i odgovornosti redovničkoga poslanja u svijetu i prema svijetu. U tom kontekstu dominikanac Frano Prcela kritički je preispitivao teološki govor u postteološkome vremenu u kojem se religija često svodi na reli-

gioznost, u kojem religija ostaje bez teologije. A kad je riječ o propovjednicima, što dominikanci jesu od osnutka, onda etika teološkoga govora podrazumijeva koegzistenciju riječi i djela, na što je posebno upozorio. Kad takva prava teološka praksa (teopragmatika) izostaje, kad vjera ostane bez teologije odnosno religija bez refleksije, onda poslanje nije u potpunosti življeno. Iako se o tome uglavnom šuti, nužno je i o tome govoriti, zaključio je, jer je krivo šutjeti pred Bogom. (F.P.)

U SPOMEN

Viktor Šifner svećenik

U ponedjeljak 8. kolovoza u Rosenfeldu u Njemačkoj umro je svećenik Vrhbosanske nadbiskupije vlč. Viktor Šifner. Svjetlo dana ugledao je 15. rujna 1927. u Zavidovićima, u Bosni i Hercegovini. Sjemenište i gimnaziju pohađao je u Travniku, a bogosloviju u Đakovu, gdje je 1953. zaređen za svećenika Vrhbosanske nadbiskupije.

Pastoralno djelovanje započeo je u Deževicama kod Kreševa. Kao i mnogi drugi hrvatski svećenici i vlč. Viktor uputio se u inozemstvo, u Njemačku, kako bi bio na usluzi hrvatskim vjernicima. Pastoralni rad započeo je u Stuttgart-Bad Cannstatt, Stimpfachu, Flüdershausenu i drugim mjestima, gdje je djelovao do imenovanja za dušobrižnika Hrvata u Rottweilu i Spaichingenu. Dakle, 1969. godine za vrijeme njegova djelovanja osnovana je HKM Spaichingen sa sjedištem u tom mjestu. Područje misije je bilo veliko, a na njemu se danas nalaze tri misije Rottweil, Spaichingen i Balingen. Vlč. Šifner se posebno odlikovao dobrotom kojom je osvajao ljude. Svojim vrsnim poznavanjem njemačkog jezika pomagao je mnogima u snalaženju. Posebnu ljubav je gajio prema hrvatskih crkvenim pjesmama koje je rado prikupljao. Na njemački je jezik preveo, uređio i tiskao pjesmaricu „Isuse Tebi živim“. Za njega se može reći da je bio velikan vjere, molitve i djelotvorne ljubavi. Godine 1978. odlazi iz misije i preuzima njemačku župu Aixheim-Aldingen. Pokopan je 11. kolovoza na mjesnom groblju u Rosenfeldu.

Mario Selak

OBAVIJESTI

• **Promjena adrese:** Hrvatska katolička misija Sindelfingen od 24. studenoga djeluje u novim prostorijama na adresi: Bleichmühlestr. 11/2, 71065 Sindelfingen. Telefon i fax ostaju isti: tel. (07031) 87 31 33; fax. (07031) 87 90 75.

BERLIN

Dvadeset peta obljetnica HKD „Vladimir Fran Mažuranić“

Hrvatsko kulturno društvo „Vladimir Fran Mažuranić“ iz Berlina proslavilo je u subotu 22. listopada 25. obljetnicu osnutka u vijećnici općine Wilmersdorf u glavnom gradu SR Njemačke. Proslava je započela hrvatskom himnom koju je izveo zbor mladih Hrvatske katoličke misije Berlin pod vodstvom voditelja misije fra Petra Čirka. U pozdravnoj riječi predsjednik društva Ivan Ivek Milčec je nazočne podsjetio na djelovanje društva koje je 1980. osnovao tadašnji voditelj HKM Berlin fra Rafael Begić zajedno s dušobrižnicima fra Mirkom Marićem i fra Stipicom Grgatom. Od 1980. do 1988. društvo su vodili voditelji misije, a 1988. godine voljom članova društva Alfred Matijašević, Kruno Munivrana, Ana Wegener, Marija Mioč i Ivan Ivek Milčec preuzeli su upravu društva od tadašnjeg voditelja misije fra Vinka Marovića. „Bez imalo pretjerivanja činjenica je da je naše društvo svih ovih 25 godina imalo vodeću ulogu u promidžbi hrvatske pisane riječi i uvelike je zaslužno što naši radnici i iseljenici nisu zaboravili da su na hrvatskoj grudi rođeni brojni velikani pera, stiha i duha. U posljednje vrijeme među članstvom sve češće se postavlja pitanje: kako dalje tj. kakva je budućnost društva? Stariji članovi polako odlaze u zasluženu mirovinu, a mladih snaga, koje bi ih trebale zamijeniti, jednostavno nema. Nije to samo naš specifikum jer slični problemi muče brojna hrvatska kulturna društva diljem Njemačke, ali i šire. Uvjeran sam da Hrvati u Berlinu, tu posebice mislim na obrazovane mlade ljude koji po svim pokazateljima ima zavidan broj, imaju do-

Sve je oduševio nastup misijskog zbora mladih pod vodstvom o. Čirka

statno novih inicijativa da nastave ono na čemu smo mi stariji, u puno težim uvjetima, svih ovih 25 godina radili: na njegovanju i širenju hrvatske kulturne baštine u njemačkom glavnom gradu. „Stoga, budućnost i napredak ovog najstarijeg Hrvatskoga kulturnog društva u Berlinu vidim u mladim, obrazovanim Hrvatima koju će uz svesrdnu pomoć voditelja ovdašnje misije, uostalom, po njezinim skutima je društvo osnovano i svih ovih godina djeluje, voditi brigu o društvu, ali i o Franovom nadgrobnom spomeniku, koje je uz mnoge poteškoće opstalo i djeluje na dobrobit svih Hrvata u Berlinu“, kazao je predsjednik društva Ivan Ivek Milčec. Sve je pozdravio i o. Čirko, koji je kao voditelj misije ujedno i potpredsjednik društva, a prenio je pozdrave osnivača i prvog predsjednika društva fra Rafaela Begića. Predsjednica saborskog odbora Republike Hrvatske za iseljeništvo Zdenka Babić-Petričević je kazala kako su hrvatske katoličke misije i hrvatska kul-

nodolskog Oleg Butković u kojem je hrvatski književnik Vladimir Fran Mažuranić rođen 1859., a umro je u Berlinu 1928. Istaknuo je kako je Novi Vinodolski posebno ponosan na lozu Mažuranića te je sve pozvao da posjete Novi Vinodolski. Počasni građanin Splita Jochen Götz sve je pozdravio u ime berlinske općine Wilmersdorf koja je prijatelj grada Splita. Podsjetio je kako u Berlinu također postoji i spomenik oca hrvatske književnosti Marka Marulića. Pozdravnu riječ uputio je i predstavnik Hrvatske matice iseljenika, glavni urednik mjesečne revije za hrvatske zajednice u svijetu „Matica“ Nenad Zakarija, te u ime Hrvatskoga dušobrižničkog ureda u Njemačkoj, glavni urednik „Žive zajednice“ dr. Adolf Polegubić koji je ujedno prenio čestitke i pozdrave delegata za hrvatsku pastvu u Njemačkoj fra Josipa Bebića. Obratili su se i dosadašnji voditelji HKM Berlin fra Ivan Dotur i fra Jozo Župić.

Potom je predsjednik društva Ivan Ivek-Milčec zaslužnima podijelio zahvalnice i povelje. Slijedio je kulturni program u kojem je još jednom nastupio misijski zbor mladih, te misijska folklorna skupina koja je izvela „Ličkoloko“. Izveden je i prigodni recital pod nazivom „Njoj – domovini Hrvatskoj“ autora fra Petra Čirka. Svoje prigodne pjesme krasnoslovili su Ana Wegener, Ivan Ivek Milčec te Helena Perić-Jadrić, koja je zajedno sa Stjepanom Adrianom Kostreom vodila program. Nakon proslave nazočni su se okupili na prigodnom domijenku.

Tekst i snimke: A.P.

Okupljeni u dvorani berlinske općine Wilmersdorf

turna društva i udruge odigrale povijesnu ulogu u životu Hrvata izvan domovine. Ministar savjetnik Veleposlanstva RH u Berlinu prof. Slavko Novokmet je kazao kako je važno da se rad društva prenese na mlade. Nazočan je bio i gradonačelnik Novog Vi-

Fotomonografija iseljene Hrvatske

Čizmić, Ivan; Sopta, Marin; Šakić, Vlado – Iseljena Hrvatska, Golden marketing-Tehnička knjiga & Institut za društvena istraživanja Ivo Pilar, Zagreb, 2005., 504 str.

Monografija Iseljena Hrvatska koja cjelovito prikazuje iseljavanje Hrvata tijekom minulih stoljeća predstavljena je u srijedu 28. rujna u Za-

grebu. Knjigu je objavio zagrebački nakladnik Golden marketing – Tehnička knjiga u sunakladništvu s Institutom za društvena istraživanja Ivo Pilar. Autori monografije Ivan Čizmić, Marin Sopta i Vlado Šakić renomirani su znanstvenici s područja hrvatskih migracija. Riječ je o kompendiju koji nastoji sustavno i u sažetu obliku izložiti, redosljedom iseljavanja po zemljama, od 15. stoljeća naovamo ukupnost znanja o našem iseljeništvu te prikazati jezgrovito sve bitne činjenice iz svih područja ljudske djelatnosti s dokumentarnim fotografijama, kartografskim i tabelarnim prikazima. Ta pregledna knjiga sadrži četiri poglavlja: Iseljavanje, U novoj domovini, Političko organiziranje i djelovanje, te Identitet i budućnost hrvatskih iseljenika. Uz Riječ urednika Franje Maletića i 1400 fotografija, priručnik je opremljen znanstvenim aparatom koji u Izboru literature navodi 49 recentnih izvora i Kazalo koje sadrži preko 2500 imena iz gotovo tridesetak zemalja svijeta. Sintezom dostupnih rezultata istraživanja autori navode povijesne, političke, nacionalne, vjerske, ekonomske, socijalne i druge okolnosti odlaska stanovništva iz Hrvatske zorno ih prateći opisom i na zemljovidu hrvatskih zemalja iz 1680. preko tri geopolitičke tvorevine iz dva prethodna stoljeća (Austro-ugarske monarhije, prve i druge Jugoslavije) do neovisne Republike Hrvatske. Objektivna analiza (str. 23 – 299.) upućuje na nedvojbenu činjenicu da u svakom hrvatskom migracijskom valu od 15. stoljeća, kad je zabilježen prvi, ima mnogo sličnosti s iseljavanjima iz mediteranskog i

srednjoeuropskog prostora kojemu Hrvatska povijesno i kulturno pripada. U novim sredinama hrvatski iseljenici ostavljali su kulturne tragove koji su ih istodobno integrirali u nove domovine ali ih predstavljali i posebnima u odnosu prema vlastitu podrijetlu. Hrvatsko iseljenništvo opisano u knjizi nalazimo u Sjevernoj i Južnoj Americi, Novom Zelandu, Australiji, Africi i u Europi. U SAD-u hrvatsko iseljenništvo kroz stoljeća susrećemo u većem broju u saveznoj državi Kaliforniji, Louisiani, Washingtonu, Pennsylvaniji, Ohiju, Kansasu, Missouriju, Illinoisu, Michiganu. Na južno-američkom kontinentu naše iseljenništvo (u trećem pa čak i četvrtom naraštaju) živi u Čileu, Argentini, Boliviji, Paragvaju, Urugvaju, Venezueli, Peruu i Brazilu. U europskim zemljama hrvatsko iseljenništvo nešto mlađe živi u Njemačkoj, Austriji, Belgiji, Francuskoj, Švicarskoj, Švedskoj, Norveškoj, Nizozemskoj, Velikoj Britaniji, Italiji. Hrvatske nacionalne manjine unatrag pet stoljeća nalazimo u susjednim zemljama poput Italije, Austrije, Mađarske, Češke, Slovačke, Rumunjske, Države Srbije i Crne Gore. U milijunskom hrvatskom iseljeništvu djeluju tisuće društava i organizacija, kako onih sa stoljetnom tradicijom tako i posve novih, ali i onih koji su ponovo izrasli sa istim ili promijenjenim imenom na statutima hrvatskih pionirskih društava osnovanih po cijelom svijetu za vrijeme onodobnih smolonosnih, zlatnih ili pak salitrenih groznica. Hrvatski tisak u iseljeništvu u stotinama naslova ima tradiciju dušu od stoljeća, konstatiraju autori Iseljene Hrvatske. U početku pisan na materinskom jeziku, sredinom 20. stoljeća taj je tisak uglavnom izlazio dvojezično, dok se prema početku 21. stoljeća hrvatsko iseljenništvo izražava u svojim medijima nerijetko na jezicima domicilnih zemalja i to engleskom, španjolskom, portugalskom, njemačkom što je vidljivo u knjizi iz brojnih preslika naslovnica. Više od stotinu hrvatskih katoličkih misija osnovano je diljem planete u dvadesetom stoljeću pa se može reći kako je

Crkva nenadomjestivo pridonijela očuvanju hrvatske narodne samobitnosti. Čitajući knjigu biva napokon razvidno kako su iseljeni Hrvati političke stranke i sve druge organizacije i institucije organizirali na temelju zakonodavstava u domicilnim zemljama, čime se njihovo djelovanje može ocijeniti legalnim i legitimnim, a iseljenim Hrvatima pripisati poštivanje građanskih načela okupljanja i djelovanja kao bitne odrednice njihova socijalnog identiteta u tim zemljama. Slučajevi koji se ne uklapaju u ovu identitetsku označnicu iseljenih Hrvata, empirijski pokazuju autori, nisu posljedica organiziranog nego prigodnog djelovanja pojedinaca ili manjih skupina hrvatskog iseljenništva.

U knjizi su navedene sve važne činjenice koje opisuju te procese, a na tom temelju koji zrači nacionalnom pomirbom napisano je posljednje poglavlje o glavnim odrednicama suvremenog nacionalnog, kulturnog i socijalnog identiteta hrvatskog iseljenništva. I uza sva postignuća iseljenih Hrvata u procesima hrvatskoga državnog osamostaljenja i obrambenog rata za neovisnost čini se da se u Hrvatskoj još uvijek prevladavajući odnos kreira na način koji neobično podsjeća na onaj prijeratni u drugojugoslavenskom okviru, upozoravaju autori knjige Čizmić, Sopta i Šakić. Monografija Iseljena Hrvatska pokazuje da hrvatsko iseljenništvo raspolaže materijalnim, svjetonazorskim, vrijednosnim i upravljačkim bogatstvom i znanjem koje nedostaje Hrvatskoj. Modernizacija hrvatskog društva i institucija, integracija iseljene i domovinske Hrvatske, te konsenzus oko hrvatskoga modernog identiteta nužni su uvjeti za opstanak i stabilnu poziciju Hrvatske u Europskoj uniji te njezin cjelokupni razvitak u budućnosti. S obzirom na sve činjenice navedene u knjizi Iseljena Hrvatska i suvremene okolnosti u kojima se Hrvatska nalazi, autori smatraju nužnim uključivanje hrvatskog iseljenništva u sve rasprave i istraživanja kao i sve političke i gospodarske procese u Hrvatskoj u budućnosti. **Vesna Kukavica**

Pitalice

- Koliko slova ima hrvatska abeceda?
 - 30
 - 28
 - 32
- Koji je glavni grad Hrvatske?
 - Dubrovnik
 - Split
 - Zagreb
- Prije nego što je postao biskup, sv. Martin je bio:
 - seljak
 - vojnik
 - učitelj
- Što je sv. Martin potrgao na dva djela:
 - košulju
 - hlače
 - kaput
- Nedjelja je sveta, pa se zato ide:
 - u crkvu
 - u školu
 - na posao

Rješenja Pitalice: (1a, 2c, 3b, 4c, 5a)

Uredila: Željka Čolić

VICEVI

Prašina

Martina pita mamu: „Mama, što nastaje od čovjeka, kad umre?“

Na to će mama: „Duša ide u nebo, a tijelo se pretvori u prašinu.“

Nakon kratkog razmišljanja, zabrinuto će Martina: „O, mama, pa ispod mog kreveta onda ima puno mrtvaca.“

Samo san

- Ivane zašto plačeš?
- Sanjao sam da nam je izgorjela škola.
- Smiri se, bio je to samo san!
- Pa baš zato i plačem.

ZNATE LI

- da je sv. Martin rođen 11.11. 316. ili 317. g. u Toursu u današnjoj Mađarskoj i da se njegova dobra djela i dan danas prepričavaju
- da je do 40. godine bio kraljevski vojnik
- da postoji legenda o tome kako je u teškoj zimi potrgao svoj kaput i polovicu dao prosjaku
- da se bio sakrio u štolu kod gusaka da izbjegne biskupsko imenovanje radi toga, jer je mislio da ne može tu službu dobro izvršavati. Ali su ga guske svojim gakanjem otkrile. Zato ima u njemačkom pojam „Martinsgans“.

(Nastavak sa str. 7)

Novi zamah navještaju Evandolja

Skupovi poput ovoga su nezamjenjivi, i to ne samo što se tiče ustroja i daljnjega razvoja hrvatskih katoličkih misija, nego uopće rada hrvatskih dušobrižnika i njihovih suradnika, koji na ovaj način mogu razmijeniti svoja iskustva i mišljenja te se mogu međusobno ohrabriti u djelu kojemu su se posvema predali i za koje žive i rade. To je dobro razumio domaćin i prireditelj skupa otac Josip Bebić, franjevac Redodržave Presvetoga Otkupitelja u Splitu, i suradnici, te ravnatelj dušobrižništva za Hrvate u inozemstvu vlč. gospodin Ante Kutleše, svećenik Mostarsko-duvanjske biskupije.

Žz: Vaša poruka za kraj?

Mons. Vidović: Od srca pozdravljam cijelu Crkvu u Hrvatu, koja je u iseljeništvu u Njemačkoj i ostalim eu-

ropskim zemljama. S poštovanjem i ljubavlju upućujem svoju riječ ohrabrenja i blagoslov svim voditeljima i ostalim svećenicima hrvatskih katoličkih misija, koje su tamo, te dakone i suradnike u dušobrižništvu, kako časne sestre tako i vjernike svjetovnjake. Hvala im i od Boga plaća, kako naš narod veli, zbog svega što su činili, što čine i što će činiti za hrvatske katoličke iseljenike u ovome dijelu svijeta. Neka njihov rad uroditi obilnim rodnom na dobro hrvatskoga čovjeka u iseljeništvu, u tuđini, i skrbi za nj. Neka dade novi zamah rastu i razvoju hrvatskih katoličkih misija u Europi; novi zamah navještaju Evandolja te rastu i razvoju Crkve u hrvatskoj Domovini i na europskim prostorima. Na tu sam nakanu prikazao i Svetu Misu, koju sam na početku skupa služio zajedno s okupljenim svećenicima

ma uz sudjelovanje svih nazočnih. Molili smo i za sve bivše – žive i pokojne – djelatnike hrvatskih katoličkih misija u Njemačkoj i po Europi te drugim stranama svijeta, sve do Amerike i Australije. A sve hrvatske iseljenike i njihove dušobrižnike preporučujem zagovoru i zaštiti Presvete Bogorodice, kojoj se naš vjerni hrvatski puk utječe kao svojoj „najvjernijoj Odvjetnici“, te blaženoga Alojzija Stepinca, mučenika vjernosti hrvatskih katolika Petrovu nasljedniku i katoličkome zajedništvu. Neka za sve moli također blaženi Ivan Merz, blaženik iz naše Domovine, koji kao čovjek zahvaća cijelu Europu, te blažena Marija Propetoga Petković, koja je i sama upoznala tešku stvarnost hrvatskoga iseljeništa, od rodnoga Blata na Korčuli do Latinske Amerike i Rima. **Razgovarao: Adolf Polegubić**

Sv. Nikola Tavelić

Rješenje pošaljite najkasnije do 10. prosinca 2005. godine

Mariofil Soldo	Smokvino drvo	Hrvatski svetac (1340. – 1391.)	Veza srodnih misli i predodžbi	Duhovni ili rasipni	Pravopisni znak	Progl. svetim u X 21.6.1970.	Papa... proglašio ga je svetim	Ljudski lik u kršćanskoj umjetnosti	„Tona“	Oni koji su za što krivi	Indonezija	Glumica Boić	Portugal	Pribor za rad
Jarbolje s oputom		▽				Potvrda	▽							
						Mogranj								
Pošao je u Bosnu oko 1372. kao...	▷								X	▷			„Linne“	▷
									Biv. rukomet. Mara	▽			Gdje je poslao franjevac	▽
Dogotovljivati											Grubo domaće sukno			
											Ivan Aralica			
„Kuwait oil company“				Dizalice	▷							Morski greben		
				Hladni ili plimni	▽							Borac s bikovima		
Maslina						Istrošiti, izlizati	▷							Pastirska igra (Tasso)
						Oriana Fallaci								
Valerija odmila				Otokar Vavra	▷			Tomislav Ivčić	▷		Jedan i drugi			
				Od onoga mjesta	▽			„Litra“	▽		...što radi sebi radi			
Simpatiziraju talijansku kulturu										Rekreacijska djelatnost	▷			
Nizozem. nog. klub ...breda				Rimski 500	▷					Glumica Russel	▷			
				„Lumen“	▽									
Grad u Španjolskoj (Kastilja)										Osvaldo Aroiles	▷		„Newton“	▷
													Gmazovi iz porod. krokodila	
Uzvik dozivanja	▷			Norveška	▷					Kratika za „Dativ“	▷			
Šijuci, proizvesti, izraditi				Grad smrti	▽					Grad rođenja (Krešimirov grad)	▷			
Dijapozitiv										Rukometni vratar, Vlado	▷			
Ante Ivas				Emilio Estevez	▷					Irina odmila	▷			Rimski vojskovođa
				Naziv	▽									
Uzgajana povrtna biljka						Orijaš, gorostas	▽	Bio je ... mučenik svetac	▷	Sočno južno voće	▷	Belgija	„Glavni stožer“	▷
								Otmjen, ugladen	▷	„Rabat“	▷		Turski govor	▷
Italija		Tišina, tajac	▷											
		Koji lovi ribu	▽				Dohodak rentijera	▷						
Blagajne, riznice														
Rimska dvica				Nov. Mirković	▷							Mirisna biljka		
				Zmaj, Azdaja	▷							Urugvaj		
Dječji ili pokusni	▷							Kćerin sin	▷				Rijeka	▷
Petar Grašo								Ivanka Boljkovac	▷				Didim	▷
Zemlja djelovanja od 1384.	▷													
										Veznik pri nabranju	▷	Idealni ili rezervni	▷	
												Njemačka		
Jedinica mase						Dinastija arapskih kalifa u Bagdadu	▷							Dušik

Obvezatno zdravstveno osiguranje umirovljenika

Piše:
Stjepan
Herceg

Temeljem Ugovora o socijalnom osiguranju hrvatski državljani izjednačeni su s njemačkim državljanima, izjednačena su također i državna područja. Time se otklanjaju ograničenja davanja koja njemački propisi predviđaju za vrijeme boravka u inozemstvu. Korisnici njemačke mirovine, bilo njemački ili hrvatski državljani, koji su u svojem radnom vijeku bili obvezatno zdravstveno osigurani (pflicht-versichert) kod nekog javnog zdravstvenog osiguranja (npr. AOK, DAK itd.) odlaskom u mirovinu redovito imaju pravo na obvezatno zdravstveno osiguranje umirovljenika. Vrijede li ti propisi i za vrijeme boravka u inozemstvu, ovisi o tome ima li Njemačka s određenom zemljom Sporazum o socijalnom osiguranju. Takvi sporazumi za sada postoje sa svim zemljama Europske ekonomske zajednice (EEZ) u koju spadaju sve zemlje Europske Unije (EU), Island, Lichtenstein i Norveška i sa Švicarskom. Osim toga Njemačka ima Sporazume s Bosnom i Hercegovinom, s Hrvatskom, Makedonijom, Srbijom i Crnom Gorom, s Turskom i Tunisom. Umirovljenici, bilo njemački ili hrvatski državljani i ostale osobe koje su u Njemačkoj obvezatno osigurane, za vrijeme privremenog boravka u Hrvatskoj (godišnji odmor i sl.) imaju pravo na korištenje hitne zdravstvene zaštite, budući su Hrvatska i Njemačka sklopile Ugovor o socijalnom osiguranju. Tim je Ugovorom uređeno korištenje zdravstvene zaštite tijekom boravka u Hrvatskoj. Oni koriste zdravstvenu zaštitu na osnovi dvojezične potvrde (HR/D 111 i HR/D 112) o pravu na korištenje zdravstvene zaštite koju dobivaju kod svojeg njemačkog zdravstvenog osiguranja. Ta se potvrda u Zavodu za zdravstveno osiguranje ili u njegovom područnom uredu odnosno ispostavi, zamjenjuje za bolesnički list. Predočenjem bolesničkog lista mogu se koristiti zdravstvene usluge kod svakog ugovornog liječnika i svake ugovorne zdravstvene ustanove u opsegu predviđenom u Ugovoru, uz obvezu plaćanja troškova participacije ako je to predviđeno za hrvatske osiguranike. U hitnim slučajevima liječnici i zdravstvene ustanove prihvaćaju i originalne dvojezične potvrde koje oni sami zamjenjuju za bolesničke listove. Ukoliko netko nema niti potvrde niti bolesnički list, liječnici i zdravstvene ustanove su mu obvezatne pomoći, a osiguranik od-

nosno njegova rodbina su obvezatni u roku trajanja liječenja pribaviti potvrdu odnosno bolesnički list. Ukoliko se isti ne dostave do svršetka liječenja, zdravstvena ustanova može naplatiti troškove korisniku osobno i primjeniti različite cijene od cijena liječenja hrvatskih osiguranika. Hoće li njemačko osiguranje po povratku osiguraniku vratiti taj novac u istoj visini, ovisi od osiguranja. Mislim da na ovom području do sada nije bilo većih problema. Tu vrijede ista pravila i postupci za umirovljenike i za one koji su u radnom odnosu. Za one u radnom odnosu važno je napomenuti da su u slučaju otvaranja bolovanja obvezatni to osobno u roku od tri dana javiti svojem poslodavcu. Umirovljenici koji su u Njemačkoj obvezatno zdravstveno osigurani, trajnim preseljenjem u Hrvatsku to osiguranje zadržavaju. Preduvjet za to je da uz njemačku mirovinu ne primaju nikakvu mirovinu u Hrvatskoj. Isto vrijedi i za članove njihovih obitelji koj nemaju svoje osiguranje i u Njemačkoj su bili osigurani preko osiguranika. Ti osiguranici u Hrvatskoj u slučaju bolesti mogu koristiti svu zdravstvenu zaštitu kao i hrvatski osiguranici i to na trošak njemačkog osiguranja. U tu zdravstvenu zaštitu spadaju: Liječnička i zubarska terapija, liječenje u bolnicama, korištenje lijekova i ostalih pomagala. Opseg i način korištenja zdravstvene zaštite određuje se isključivo prema propisima Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje. Važno je napomenuti da ne postoji mogućnost novčanih primanja. Kod povratka u Hrvatsku bolesnička blagajna svojim osiguranicima izdaje obrazac HR/D 121 u dva primjerka. Ako je umirovljenik npr. osiguran kod AOK onda taj obrazac za njega i članove njegove obitelji izdaje AOK Rheinland, direkcija u Bonnu. Taj obrazac se kod povratka mora predati Hrvatskom zavodu za zdravstveno osiguranje. Njemačko zdravstveno osiguranje provjerava prije povratka u Hrvatsku mogu li članovi obitelji i dalje biti obvezatno osigurani. Ako se takvi osiguranici opet privremeno ili stalno vrata u Njemačku, moraju se odmah obratiti svojoj bolesničkoj blagajni koja će im dati daljnje savjete. Umirovljenici koji su u Njemačkoj obvezatno zdravstveno osigurani, a uz njemačku mirovinu imaju radni staž u Hrvatskoj, trajnim preseljenjem u Hrvatsku ne zadržavaju više njemačko zdravstveno

osiguranje, već prelaze na teret Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje. Osiguranici u ovom slučaju ne gube ništa jer je opseg i način korištenja zdravstvene zaštite isti kao i kod povratnika koji imaju njemačko osiguranje kojeg sam gore opisao. Razliku osjeća jedino Hrvatski zavod koji za takve osiguranike iz Njemačke ne prima novac. Ukoliko takvi umirovljenici imaju radni staž i primaju mirovinu iz još neke države bivše Jugoslavije, primjenjuje se sporazum Hrvatske s onom državom gdje je dotični najdulje radio. Primjer: Netko je radio u Njemačkoj 15 godina, u Hrvatskoj 4 godine, u BiH 5 godina i u SiCG 2 godine. Prema njemačko-hrvatskom Ugovoru nakon povratka u Hrvatsku preuzima ga Hrvatsko zdravstveno osiguranje. Ako u Hrvatskoj nema radnog staža, preuzima ga njemačko osiguranje.

Ukoliko se umirovljenik koji nema radnog staža u Hrvatskoj i osiguran je na teret njemačkog osiguranja, ponovno vraća u Njemačku, prijavljuje se kod svojeg zdravstvenog osiguranja i opet je obvezatno osiguran kao i prije odlaska. Umirovljenici koji imaju radni staž u Hrvatskoj i osigurani su na teret hrvatskog osiguranja, ponovnim preseljenjem u Njemačku prelaze također na njemačko obvezatno osiguranje ako su na njega imali pravo pri svojem odlasku u Hrvatsku. Ukoliko ne ispunjavaju uvjete, liječenje će se vršiti na teret hrvatskog osiguranja. Bitno je da se svaki povratnik odmah prijavi kod svojeg mirovinskog i zdravstvenog osiguranja gdje će dobiti sve potrebne informacije. Na kraju savjetujem i molim sve povratnike da svoj povratak planiraju i da se prije povratka u Hrvatsku ili kod ponovnog povratka u Njemačku temeljito informiraju kod svojeg mirovinskog i zdravstvenog osiguranja.

Veza za Njemačku:
Deutsche Verbindungsstelle
Krankenversicherung-Ausland (DVKA);
Postfach 200464: 53134 Bonn;
Tel. 0228 9530-0

Veza za Hrvatsku:
Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje; Direkcija; Margaretska 3; 10000 Zagreb; Tel. 00385 1 4806333. ■

Vrijedni Mravak

Nekoć je živio sretan i vrijedan Mravak koji je dan za danom uredno išao na posao. Cijelog radnog dana je bio veseo i dobre volje pa si je ponekad i zviždukao vesele pjesmice. Bio je sretan da ima posao i njegovi su učinci bili izvrsni. No, bila je tu i kvaka: Mravak je radio bez odgovarajućih smjernica jer uopće nije imao nadređenog. Stoga je g. Stršljen, direktor poduzeća, odlučio da se takva situacija ne smije tolerirati te je zaposlio Bubamaru koja je imala veliko iskustvo s naređivanjem.

Prva briga Bubamare je bila da uvede kartice za evidentiranje Mravkovih dolazaka i odlazaka s posla. Uspostavila je također i sustav primki i izdatnica. Stoga je bilo nužno zaposliti i tajnicu za pripravu dosjeda i izvješća. Gospođica Paučica koju su s tim ciljem zaposlili uspostavila je ubrzo i pismohranu te postala odgovorna i za preuzimanje telefonskih poziva. Čitavo to vrijeme je vrijedni Mravak samo radio i radio i radio... Direktor, g. Stršljen, bio je oduševljen izvješćima koja je primao od Bubamare te je uskoro počeo zahtijevati i odgovarajuće studije s grafikonomima, pokazateljima i analizama trendova razvoja. Zbog toga je bilo potrebno zaposliti Truta kao ispomoc direktoru te nabaviti novo računalo s tiskačem. Pomalo je sretan i vrijedan Mravak počeo zaostajati s poslom i tužiti se na svu papirologiju s kojom se po novoj or-

ganizaciji morao baviti. Direktor je shvatio da mora hitro djelovati te je smjestio ustanovio mjesto šefa službe koji će nadzirati rad sretnog i vrijednog Mravka. Na to novo radno mjesto su zaposlili Cvrčka koji je najprije promijenio sav namještaj u svom uredu te zahtijevao novi ergonomski stol i novo računalo s ravnim zaslonom. Cijelu tu hrpu novih računala trebalo je umrežiti, a novi je šef službe dobio pomoćnika (uzgred, bio mu je pomoćnik i u prijašnjem poduzeću) zaduženog za izradu strateškog projekta vođenja i proračun nove službe. Za to je vrijeme Mravak postajao sve manje vrijedan. „Morat ćemo naručiti izradu studije o međuljudskim odnosima i zadovoljstvu zaposlenih u poduzeću!“, stručno je ustvrdio Cvrčak... Pregledavajući brojke i grafikone, g. Stršljen, direktor poduzeća, ustanovio je na svoje veliko čuđenje da služba u kojoj radi sretni i vrijedni Mravak, nije više tako uspješna kao nekad. Stoga zamoli za pomoć vrhunskog savjetnika, gospođu Sovu koja bi trebala izraditi analizu stanja i predložiti najbolje rješenje za njegovo poboljšanje. Nakon tromjesečnog snimanja stanja, gospođa je Sova podastrla izvješće u kojem je kao glavni razlog pada produktivnosti naveden višak zaposlenih. U skladu s preporukom, direktor je poduzeo hitre i učinkovite mjere te je otpustio Mravka. (Nepoznati autor)

Oslovljavanje

Nepoznate osobe oslovljavati sa „vi“. Sa „ti“ se obično obraća roditeljima, prijateljima i rodbini“.

Prijelaz na „ti“ olakšava komunikaciju.

Stariji i žene predlažu prijelaz na „ti“.

Ne prelazite na „ti“ samoinicijativno.

Za prijelaz na „ti“ nije potreban poseban ritual.

Nemojte upotrebljavati „ti“ pri dozi-
vanju.

Bez obzira na mladost, započnite razgovor sa „vi“.

Nepoznati su uvijek gospođe i gospoda.

Gospodi ili gospodinu možete pridodati i titulu.

Poznatoj gospođi ili gospodinu pridodajte prezime.

Imenom oslovite osobu samo na njezin prijedlog.

Ako niste sigurni u točnost, ne izgovarajte nečije ime ni prezime.

Časnike nikad ne zovite imenom.

Ne laskajte časnicima višim činom.

Obraćanje dostojanstvenicima je strogo propisano.

Kuhana svinjska rebra s hrenom

Sastojci: 1 kg svinjskih rebara, sol, papar u zrnu, 1 žlica Vegete, 3 mrkve, 2 korijena peršina, komadić celera, 5 zrna borovice, 3 češnja češnjaka, 1 glavica luka, 0,5 dl vinskog octa, 3 žlice hrena.

Pretpriprema: Očistiti i na rezance narezati mrkvu, peršin i celer. Luk narezati na ploške.

Priprema: U 2 l vode staviti malo soli, papar, Vegetu, ocat, borovicu i češnjak. Kad zakipi, dodati rebra i kuhati na umjerenoj temperaturi. Napola kuhanim rebrima dodati mrkvu, peršin, celer i luk te dalje ku-

hati dok sve ne omekša. Meso izvaditi iz juhe i narezati.

Posluživanje: Na topao tanjur staviti kuhana rebra, obložiti ih kuhanim povrćem, preliti vrućom juhom i posuti hrenom. Uz to poslužiti kuhani slani krumpir.

RJEŠENJE IZ PROŠLOG BROJA

U	K	U	S	□	H	R	V	A	T	S	K	I	H	
C	R	K	V	A	□	V	I	P	□	T	O	□	A	
R	B	□	R	I	□	A	J	A	T	O	L	A	H	
T	A	L	A	S	O	T	E	R	A	P	I	J	A	
A	V	E	T	□	M	I	N	A	□	A	B	E	R	
V	S	□	I	S	I	S	A	T	I	□	R	A	□	
A	K	I	T	A	□	E	C	I	□	M	I	J	O	
T	O	R	I	J	□	□	□	□	□	I	Ć	E	□	
I	P	E	□	O	□	□	□	□	□	L	I	□	G	
□	O	N	I	□	□	□	□	□	□	E	□	P	R	
□	L	J	A	M	E	□	□	□	□	B	A	L	A	
M	E	K	A	N	□	□	□	□	□	O	R	A	N	
U	□	O	T	A	□	□	□	□	□	G	A	N	A	
Č	E	L	I	K	O	R	E	Z	□	O	P	E	T	
E	K	E	□	I	T	A	L	I	□	V	□	T	A	
N	O	S	A	T	I	□	U	D	B	I	N	A	□	
I	N	A	T	□	T	U	□	A	□	Ć	I	R	O	
K	O	R	O	D	I	R	A	N	J	E	□	K	I	P
A	M	□	M	R	S	□	H	E	R	N	I	J	A	

Nagrađena: Delfa Sergo, Mainz

Milosrdna ljubav osvaja

U Tübingenu, u HKM Reutlingen, koju vodi vlč. Ivica Komadina, održana je od 23. do 25. rujna trodnevna sv. Vinku Paulskom. Uz redovite molitve i pobožnosti, prvoga je dana predavanje o sv. Vinku između mistike i stvarnosti održao dr. Tomislav Begović, njemački župnik u Kirchtellinsfurtu. Drugoga dana s. Gracijana Gracin iz Zadra govori-

la je o Evanđelju i sv. Vinku. U nedjelju 25. rujna na kraju sv. misa u HKM Reutlingen (u Reutlingenu, Metzingu i Tübingenu) još jednom je o životu i djelovanju sv. Vinka govorila s. Gracijana. Valja podsjetiti kako hrvatske sestre slu-

žavke sv. Vinka (milosrdnice) rade u bolnici u Tübingenu.

Ante Kekez

Snimio: M. Čuk

Treći blizanci

Nakon što su u Rottweilu 1992. rođene blizanke Ana i Marijana Bošnjak te u Schwenningenu 1997. Vaneša Ana i Vanja Marija Vitas, evo, po treći put ta hrvatska katolička zajednica obradovala se rođenjem i krštenjem blizanaca, sada po prvi put muških, braće Fabiana i Filipa Rajića. Rođeni su 10. lipnja ove godine u Rottweilu, a roditelji su im Dragan Rajić (29 god.) i Anita Rajić, rođ. Petković, (26 god.) Njihov sin David, rođ. 25. listopada 2003. dobio je najljepši rođendanski dar, dvo-

jicu braće, koji su kršteni u subotu 24. rujna u Rottweilu u crkvi Kristova počinka u nazočnosti velikoga broja rodbine i prijatelja. Kumovi su bili mladi inženjeri Branko Ljušanin i Željko Rajić. Majka Anita je članica pastoralnog vijeća koja radi kao službenica pri gradu. Otac Dragan je staklar po zanimanju. I on je angažirani vjernik te hrvatske katoličke zajednice. Obadvoje su posebno zauzeti na susretima mladih hrvatskih katoličkih obitelji koji se godinama održavaju u toj zajednici.

Luka Lucić

Dvadeset pet godina djelovanja

Pastoralni referent u HKM Göppingen-Geislingen Branko Galić, proslavio je u nedjelju 25. rujna, 25. godišnjicu svoga pastoralnog djelovanja. Čestitke tim povodom izrazili su mu mons. Gebhard Fürst, biskup mjesne biskupije, voditelj misije fra Ivan Gavran, predstavnici vjernika: Renata Prce u ime djece i mladih, Marijana Šelo u ime pjevačkog zbora, Marija Perić i Ivo Jolić u ime pastoralnih vijeća. Prigodne darove i čestitke uputili su mu također u ime zajednica Zden-

ka Andrašec, Mijo Čerkezović u ime folklorne skupine, te Ruža Grbavac ispred „Matice hrvatske“. Čestitke su stigle i od biših voditelja misije, te od kolega i suradnika. Čestitkama su se pridružili predstavnici mjesnih župa i dekanata. Na slavlju se okupio značajan broj vjernika iz misije. Branko Galić, kroz četvrt stoljeća neumorno djeluje u pastoralnom, kulturnom, nacionalnom i socijalnom radu te iseljene hrvatske zajednice u Göppingenu.

I.G.

Snimio: A. Polegubić

Maestrov 50. rođendan

Orguljaš, zborovoda, skladatelj i glazbeni pedagog maestro Ivan Žan proslavio je u srijedu 5. listopada u prostorijama Hrvatske katoličke misije u Mannheimu 50. rođendan. Rođen je 4. listopada 1955. u Novalji na otoku Pagu. Nakon završetka pučke škole, školovanje je nastavio u sjemeništu u Pazinu. Teološki studij započeo je u Rijeci, da bi se kasnije potpuno posvetio glaz-

bi studijem na Glazbenoj akademiji u Zagrebu na kojoj je i diplomirao. Daljnje glazbeno školovanje nastavio je na Višoj glazbenoj školi u Beču, gdje je diplomirao 1987., a magistrirao 1989. stekavši titulu magistra. Od 1996. djeluje kao zborovoda i orguljaš u HKM Mannheim. Nedavno je objavio pjesmaricu „Dodite, kličimo, Gospodinu“. Oženjen je i otac jednog djeteta.

A.P.

Zbor HKM Frankfurt

Zbor HKM Sindelfingen

Zbor HKM Berlin

Zbor HKM Ljubljana

Zbor HKM Göppingen

Zbor HKM Mannheim

Zbor HKM Köln

Zbor HKM Stuttgart - Bad Cannstatt

Zbor HKM Stuttgart-Zentrum

Zbor HKM Ludwigsburg